

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Anna Boturová
Zuzana Dugovičová
Zlatica Ilievová

Slovenčina pre deti cudzincov
v edukačnom procese

2015

Publikácia bola vydaná a financovaná z prostriedkov ESF
v rámci národného projektu Profesijný a kariérový rast
pedagogických zamestnancov.
ITMS kód projektu 26120130002
ITMS kód projektu 26140230002

Metodicko-pedagogické centrum

Slovenčina pre deti cudzincov v edukačnom procese

Anna BOTUROVÁ
Zuzana DUGOVIČOVÁ
Zlatica ILIEVOVÁ

Bratislava 2015

OBSAH

Úvod	5
1/ Charakteristika pedagogických dokumentov zameraných na vzdelávanie detí cudzincov v rámci edukačného procesu (Z. Ilievová)	6
1.1 Faktory ovplyvňujúce výučbu slovenčiny ako cudzieho jazyka	6
1.1.1 Nedostatočná pripravenosť škôl	6
1.1.2 Množstvo a obsah vyučovacej látky počas jedného roku vzdelávania v súvislosti s existujúcim európskym jazykovým vzdelávacím referenčným rámcom (A1, A2, B1, B2)	7
1.1.3 Špecifiká prístupu k slovenčine ako k materinskému jazyku v porovnaní s výučbou slovenčiny ako cudzieho jazyka	8
1.2 Výber úloh a metód využívaných pri výučbe slovenčiny ako cudzieho jazyka	11
1.3 Ukážky vyučovacích hodín a vyučovacích blokov	12
2/ Výber úloh a metód využívaných v konkrétnych podmienkach edukačného procesu (Z. Dugovičová)	27
3/ Metodika prípravy na konkrétne vyučovacie hodiny (A. Boturová)	43
Záver	54
Zoznam bibliografických odkazov	55

Úvod

V posledných rokoch sa v slovenskom školstve stretávame so zvýšeným počtom detí cudzincov v základnej a strednej škole, čo úzko súvisí najmä so vstupom Slovenska do EÚ. Mnohí učitelia, ktorí sa s deťmi cudzincov v školách stretávajú, stoja pred otázkou, ako s nimi pracovať, ako im pomôcť adaptovať sa v novom prostredí a zžiť sa s novým kolektívom a následne ich zapojiť do edukačného procesu. Základným predpokladom na zvládnutie uvedených problémov je pomôcť im prekonať jazykovú bariéru. Táto oblasť nie je zatiaľ v pedagogických dokumentoch rozpracovaná, nie sú v nej stanovené ciele výchovy a vzdelávania, ani rozpracované kompetencie, ktoré by mal žiak získať. Preto sa MPC rozhodlo v rámci NP PKR vytvoriť program na výučbu slovenského jazyka ako cudzieho jazyka pre deti cudzincov.

Hlavný cieľ vzdelávacieho programu je rozšíriť profesijné kompetencie pedagogických zamestnancov v oblasti implementácie štátneho jazyka pre deti cudzincov do edukačného procesu.

Najdôležitejším problémom pri výučbe akéhokoľvek cudzieho jazyka je prirodzené jazykové prostredie. Najmä škola, či už základná alebo stredná, poskytuje deťom (žiakom, študentom) optimálne podmienky na získanie a rozvoj jazykových kompetencií. Dieťa môže získať základné jazykové zručnosti v konkrétnych komunikačných situáciách, čo mu umožňuje rýchle napredovať, pretože vníma jazyk a jeho prvky vo vzťahoch.

Hoci neexistuje univerzálna metóda na osvojenie si cudzieho jazyka, učiteľ musí vychádzať práve z komunikatívnej funkcie jazyka. Je žiaduce, aby učiteľ vychádzal z individuálneho prístupu, ktorého cieľom je komunikácia (individuálny prístup). Odporúča sa využívať audio-orálnu metódu – počúvanie a hovorenie. Pri osvojovaní si gramatických javov využívame prepojenie s témami, pričom precvičujeme skloňovanie, časovanie a používanie slovných spojení, resp. vetných konštrukcií.

Z hľadiska výberu metód je veľmi dôležité uvedomiť si dôležitosť vizualizácie, teda použitie obrázkového materiálu. Využitím konkrétneho obrázkového materiálu (obrázok rodiny, školy, jedálneho lístka, dopravných prostriedkov, mesta a podobne) môžeme názorne simulovať konkrétne komunikačné situácie. Názornosť je dôležitá najmä z hľadiska lepšieho pochopenia a zapamätania si slov, slovných spojení a gramatických javov. Môžeme využívať aj konkrétne predmety v okolí alebo precvičovať používanie jazyka na názorných javoch a príkladoch (zdvorilostné frázy, pozdravy).

1/ Charakteristika pedagogických dokumentov zameraných na vzdelávanie detí cudzincov v rámci edukačného procesu

1.1 Faktory ovplyvňujúce výučbu slovenčiny ako cudzieho jazyka

1.1.1 Nedostatočná pripravenosť škôl

Základným problémom pri výučbe slovenčiny ako cudzieho jazyka je nedostatočná pripravenosť učiteľov, najmä učiteľov slovenčiny, učiť slovenský jazyk ako cudzí jazyk. Na Slovensku existuje jediné špecializačné pracovisko na jazykovú a odbornú prípravu cudzincov – Centrum ďalšieho vzdelávania UK. Pracoviskom, kde usporadúvajú kurzy slovenčiny pre cudzincov je napríklad aj 1. štátna jazyko-vá škola na Palisádoch v Bratislave. Výhodou je, ak učiteľ slovenského jazyka učí aj iný cudzí jazyk a je schopný preniesť formy a metódy jeho výučby aj do výučby slovenčiny ako cudzieho jazyka. Ďalším problémom je adaptabilita dieťaťa a jeho práca v iných predmetoch.

Väčším problémom, než sú prírodovedné predmety, v ktorých je dieťa schopné komunikovať prostredníctvom vzorcov, čísel, obrázkov, schém, sú predmety spoločenskovedného zamerania. V nich dieťa bez ovládania slovenského jazyka nie je schopné pochopiť základné informácie, vzťahy, a teda ani vyjadriť sa a prezentovať sa (svoje vedomosti).

Kolektív detí ťažšie prijíma medzi seba dieťa, s ktorým nevie komunikovať, ale zanedbateľná nie je aj neochota niektorých detí prijať medzi seba dieťa inej národnosti alebo inej farby pleti. V týchto situáciách je nesmierne dôležitá pomoc triedneho učiteľa, kolektívu učiteľov, aj rodičov. Integrácia detí v triednom kolektíve je dôležitá z hľadiska socializácie dieťaťa, ale aj z hľadiska socializácie triedneho kolektívu a aj školy. Učiť deti prijímať medzi seba „iné“ deti je dať im devízu do budúceho života. Už na začiatku školského roka treba zohľadniť a vyčleniť hodiny na výučbu slovenčiny ako cudzieho jazyka, čo do značnej miery závisí od počtu detí cudzincov a ich vekovej hranice a možností školy. Deti by mali dostať priestor konzultovať učebnú látku s učiteľmi iných predmetov.

Pri výučbe slovenčiny ako cudzieho jazyka je dôležité akej národnosti sú deti, aká veľká je skupina detí, aký je ich kontaktný jazyk, na akej úrovni sú ich znalosti slovenčiny, aký dlhý čas strávia na Slovensku. Od týchto základných faktorov sa odvíjajú ciele vzdelávania detí v slovenčine ako v cudzom jazyku.

V súčasnosti sú na slovenských školách dve najväčšie skupiny detí – deti zo slovansky hovoriacich krajín a deti z Ázie. U detí zo slovansky hovoriacich krajín sa prejavuje lepšia adaptabilita v prostredí, čo úzko súvisí nielen s naším podobným historickým a jazykovým vývinom, ale najmä s lepším porozumením. Porozumenie však niekedy vedie k tomu, že nemajú snahu napredovať, lebo si myslia, že všetkému rozumejú. Problémom sú pre ne často sufixy sloves najmä v 3. osobe plurálu, prízvuk v slovách, diakritické znamienka, ale aj sémantický (lexikálny) význam slov.

Hoci mnohé vo svojom jazyku nepoužívajú latinku, sú schopné (aj na základe znalosti angličtiny) si ju pomerne rýchlo osvojiť. Deťom z Ázie robí problém latinka, používanie hláskového písma, diakritické znamienka, splývavá výslovnosť, melódia vety, slovný prízvuk (fonetika, fonológia), majú problémy s artikuláciou, sú zvyknuté na iné používanie artikulčných orgánov. Tieto deti sú ale veľmi húževnaté, sú schopné sústrediť sa na prácu, prijímať a učiť sa nové gramatické javy a lexiku.

Pri oboch typoch detí si musíme uvedomiť, že najmä názornosťou, hrou a opakovaním sa dostaví požadovaný efekt pri osvojovaní si slovenčiny ako cudzieho jazyka.

1.1.2 Množstvo a obsah vyučovacej látky počas jedného roku vzdelávania v súvislosti s existujúcim európskym jazykovým vzdelávacím referenčným rámcom (A1, A2, B1, B2)

Komunikácia v slovenčine je pre deti cudzincov predpokladom na zaradenie sa do edukačného procesu. Pri využití Európskeho referenčného rámca v nadväznosti na požiadavky ISCED2 a ISCED 3 predkladáme možnosti (návrhy) jednotlivých jazykových úrovní, pri tvorbe ktorých sme vychádzali z materiálov jazykovej a odbornej prípravy cudzincov Centra ďalšieho vzdelávania UK, ktoré je v súčasnosti jediné špecializované pracovisko na výučbu cudzincov s dlhoročnou tradíciou (vychádzam z ÚJOP-u).

A1 porozumenie, hovorenie a písanie

1. Porozumenie

- a) počúvanie: žiak rozumie známym slovám a základným frázam o sebe a svojej rodine,
- b) čítanie: žiak rozumie známym menám, slovám, jednoduchým vetám.

2. Hovorenie

- a) ústna komunikácia: žiak sa vie dohovoriť jednoduchým spôsobom, vie položiť jednoduché otázky, vie odpovedať na jednoduché otázky o veciach jemu známych a blízkych,
- b) samostatný ústny prejav: žiak vie jednoduchými vetami s použitím známych slovných spojení a fráz opísať miesto, kde býva, školu a triedu, ktorú navštevuje a ľudí jemu blízkych.

3. Písanie

- a) žiak dokáže napísať svoje meno, mená svojich blízkych, vie prepísať jednoduchý text z knihy, z učebnice (4 – 5 viet ISCED 2; 5 – 10 viet ISCED3).

A2 Porozumenie, hovorenie a písanie

1. Porozumenie

- a) počúvanie: žiak rozumie bežnej slovnej zásobe a frázam, dokáže pochopiť zmysel základných pokynov a informácií,
- b) čítanie: žiak dokáže prečítať krátke jednoduché texty a vyhľadať informácie v učebnici.

2. Hovorenie

- a) ústna komunikácia: žiak dokáže komunikovať v bežných situáciách v školskom prostredí a vymieňať si informácie o známych témach a činnostiach, vie nadviazať konverzáciu a udržať ju niekoľkými vetami.

b) samostatný prejav: žiak vie jednoduchým spôsobom opísať predmety a javy, o ktorých sa učí alebo úzko súvisia s jeho životom.

3. *Písanie*

a) žiak dokáže zoštylizovať a napísať jednoduché vety (5 – 10 ISCED2; 10 – 15 viet ISCED3).

B1 porozumenie, hovorenie a písanie:

1. *Porozumenie*

a) počúvanie: žiak rozumie hlavným myšlienkam o bežných témach v školskom učive, chápe podstatu vysvetľovaných javov a kľúčové slová,

b) čítanie: žiak vie prečítať a rozumie najmä opisným textom z oblasti každodenného života.

2. *Hovorenie*

a) ústna komunikácia: žiak sa vie zrozumiteľne vyjadriť, dokáže komunikovať v situáciách v školskom a každodennom prostredí, vie vyjadriť svoje city a priania, vie sa zapojiť do bežného rozhovoru,

b) samostatný ústny prejav: žiak vie jednoduchým spôsobom spájať frázy a vysvetliť jednoduchým spôsobom svoje názory a zdôvodniť svoje konanie. Vie prerozprávať jednoduchý obsah (rozhovoru, textu, učiva).

3. *Písanie*

a) žiak vie opísať jednoduchým spôsobom svoje zážitky a dojmy.

B2 Porozumenie, hovorenie a písanie

1. *Porozumenie*

a) počúvanie: žiak rozumie dlhším prejavom, rozumie vetám a pokynom a rozumie vysvetľovaniu a jednoduchým súvislostiam v učive,

b) čítanie: žiak dokáže prečítať dlhšie texty a zaujať k nim stanovisko.

2. *Hovorenie*

a) ústna komunikácia: žiak dokáže komunikovať v zložitejších situáciách, vyjadriť jednoduchým spôsobom svoj názor a komunikovať o rôznych veku primeraných témach,

b) samostatný prejav: žiak sa dokáže zrozumiteľne vyjadrovať k témam z oblasti jeho života a života školy, k učebnej látke, vie zdôvodniť svoje riešenie a obhájiť svoje stanovisko.

3. *Písanie*

a) žiak dokáže napísať podrobnejší text, napísať osnovu, konspekt, poznámky, vyhľadať a spracovať informácie a podporiť svoj názor jednoduchým argumentom.

Pri vypracovaní je potrebné vychádzať nielen zo SERF.

1.1.3 Špecifiká prístupu k slovenčine ako k materinskému jazyku v porovnaní s výučbou slovenčiny ako cudzieho jazyka

V začiatkoch výučby je výhodou, ak učiteľ ovláda kontaktný jazyk (ruštinu, španielčinu, taliančinu) alebo anglický jazyk. Je však potrebné, aby ho vzhľadom na rýchle začlenenie sa dieťaťa do kolektívu používal len v nevyhnutných prípadoch (pri vysvetľovaní, objasnení pojmu, významu). Modernou,

rýchlou a efektívnou metódou výučby napr. angličtiny sa v súčasnosti javí *Callanova metóda*, ktorá by mohla byť inšpiráciou na rýchlu a efektívnu výučbu slovenčiny detí cudzincov aj vzhľadom na to, že žiaci sa učia slovenský jazyk a všetky jeho zložky v samostatnom predmete *slovenský jazyk a literatúra*. Žiak inej národnosti nerozumie slovenskému jazyku, neovláda slovenské názvoslovie gramatiky (vo fonetike, fonológii, lexikológii, morfológii, syntaxi). Preto je vhodné, ak učiteľ v úplných začiatkoch používa výrazy, ktoré sa používajú pri výučbe cudzincov a spolu s nimi postupne zavádza slovenské pojmy (*deklinácia* – skloňovanie, *konjugácia* – časovanie, *substantíva* – podstatné mená, *adjektíva* – prídavné mená, *numerálie* – číslovky, *pronomína* – zámená, *demonstratíva* – ukazovacie zámená, *verbá* – slovesá, *komparácia* – stupňovanie, *negácia* – zápor, *afirmácia* – kladná odpoveď, *kondicionál* – podmienovací spôsob). Použitie cudzích výrazov je vhodné najmä z krátkodobého hľadiska, z dlhodobejšieho hľadiska je vhodnejšie zaviesť pojmy slovenské.

Viac ako v tradičnom vyučovaní sa vo výučbe detí cudzincov musia využívať názorné pomôcky, obrázkový materiál, ale aj didaktická technika, ktoré umožňujú efektívnejší, rýchlejší postup pri výučbe. Okrem tohto textu odporúčame využiť najmä na gramatickú časť učebnice *Krížom – krážom slovenči-na* A2 – B2 (FF UK SAS) s cvičebnicami a nahrávkami, ktorá je ale určená starším študentom a dospe-lým. Je vhodnou inšpiráciou, ale nemôže byť použitá ako učebnica pre deti, ani ako metodická príruč-ka. V súčasnosti je dostupná úroveň A na internetovej stránke www.slovake.eu.

Ďalším problémom je vekové rozpätie, ktoré so sebou prináša nejednoznačnosť formulácií pri prí-prave zadaní a ich krátkodobé použitie, ale aj dĺžka pobytu detí cudzincov na Slovensku. Niektoré deti prichádzajú natrvalo (najmä deti zo zmiešaných manželstiev) alebo prichádzajú na určitý čas. Závisí od učiteľa, aby zvážil, ako a do akej miery takéto dieťa potrebuje ovládať slovenský jazyk. Či má byť slovenčina nástrojom dorozumievania, alebo aj myslenia iných kognitívnych funkcií, zručnos-tí, schopností a návykov. Kým pri výučbe slovenčiny sa do popredia dostáva konštruktivistický prin-cíp, pri výučbe slovenčiny ako cudzieho jazyka je potrebný aj dril gramatických javov a metódy a for-my tradičného vyučovania. Pri výučbe slovenčiny ako cudzieho jazyka vychádzame z učenia (sa) dia-logickou metódou: otázka a odpoveď. Žiak sa takto učí rozoznať a odpovedať na základné otázky: *Kto je to? Čo je to? Kde je to? Aké je to? Ktoré je to? Čie je to? Čo robíš? Čo rád/rada/nerád/nerada robíš? Čo máš/nemáš rád/rada? Kde? Kedy? Ako? Prečo?*

Vždy dbáme na správnu **výslovnosť**. Pri zlej výslovnosti (nedokonalej artikulácii) môže dochádzať k zamieňaniu významu slov (veža ≠ váza, internet ≠ internát, večera ≠ včera). Diakritické znamien-ka (najmä dlžne) sú pre cudzincov problémom, ale sú schopní sa ich mechanicky naučiť, ba dokon-ca pochopiť ich význam, opodstatnenie a dištinktívnu funkciu (rad – rád). Už pri zavádzaní abecedy je vhodné upozorniť na diakritické znamienka, výrazne čítať krátke a dlhé samohlásky (vokály) a pre lepšie pochopenie dvojhlások (diftongy) spájať do dvojhlásky dve samohlásky (rad – riad). Veľkým problémom (aj pre slovenské deti) je rozlíšenie a písanie i/y.

V prvých fázach upozorňujeme na delenie spoluhlások. Z hľadiska písania i/y sa toto delenie dá vy-užiť až vo vyšších úrovniach jazykových kompetencií. Delenie spoluhlások a zapamätanie si 11 mäk-kých spoluhlások (konsonantov) je dôležitejšie pri skloňovaní podstatných mien a písaní i/y napríklad v sufixoch adjektív.

Vo **významovej** rovine jazyka musíme vychádzať z potreby komunikovať čo najskôr v škole, preto je vhodné učiť deti lexiku zo školského a rodinného prostredia, voľný čas, nakupovanie, jedlá a nápoje, cestovanie, služby, počasie. Túto lexiku čo najviac využívame pri vysvetľovaní gramatiky, v dialógoch, v obrázkovom materiáli.

V **morfologickej** rovine jazyka začíname pri slovesách prítomným časom (prézent), nasleduje minú-lý čas (préteritum) a budúci čas (futúrum). Tu si treba uvedomiť, že vid sloviess a správne použitie do-konavých a nedokonavých sloviess nemôžeme učiť cudzincov prostredníctvom použitia slovesa byť v budúcom čase, ale pomocou sufixov na opakovacie slovesá (jazdiť – jazdievať, čítať – čítať). Pri každom novom slovese je vhodné, aby si žiaci osvojili väzbu s pádom, 1. a 3. osobu singuláru a 3. oso-bu plurálu, imperatív a podľa možností aj vidové dvojice.

Pre slovenské deti je samozrejmé použitie napríklad predložiek, dieťa cudzincov musí predložky po-chopiť na základe vysvetlení názorných príkladov, javov v bežnom živote. Názornosť v prevádzaní predložiek na, pod, vedľa, pri, od, do, z/zo, s/so, v/vo sa ukazuje ako najlepšia metóda na ich pochope-nie. *Kde je pero? Pero je na stole. Pero je pod stolom.*

Najvhodnejším spôsobom najmä pre deti (žiak ZŠ a SŠ) je používať čo najviac obrázkov a IKT (internet, dataprojektor). Pri vysvetľovaní významu slov môže učiteľ ihneď reagovať a nájsť slovo na internete. Význam slova sa dá vysvetliť aj opisom, ale opis musí byť jasný, zrozumiteľný a stručný, bez použitia redundantných výrazov (ulica – je v meste, spája dom a školu, idú ľudia; cesta – spája mesto a iné mesto, idú autá). V neskoršom štádiu (pri väčšej slovnej zásobe) už pri vysvetľovaní významu slova môže participovať žiak a slovo (význam) môže vysvetliť on. Žiaci teda musia najskôr pochopiť význam slova, až potom s ním môžu pracovať, kým slovenským žiakom význam slova vysvetľovať ne-musíme. Pri substantívach (podstatných menách) dôležitú úlohu zohráva uvedomenie si rodov, pričom vychádzame z toho, že žiaci majú vedieť 11 mäkkých spoluhlások (konsonantov) a podľa tých určovať sufixy. Pády vysvetľujeme všeobecne: bojím sa toho (demonstratívum) jedného (numerálum) pekného/cudzieho (dva typy adjektív) muža (substantívum Mž), pričom dbáme na uvedomenie si konsonantov a rodu. Ako príklad sme uviedli genitív singuláru, ale postupujeme tak pri všetkých pádoch, pričom používame vždy typické sloveso, respektíve predložku, ktoré sa s daným pádom spájajú (bojím sa koho? bojím sa čoho? idem ku komu? idem k čomu? vidím koho? vidím čo?). Dôležité pre žiaka je uvedomiť si rody substantív, ktoré môžu byť úplne odlišné (ruština, španielčina) ako v jeho rodnom jazyku alebo úplne neznáme (angličtina).

Naučené javy neustále opakujeme a obmieňame v istých komunikačných situáciách. **Syntax** a tvorba slovných spojení a viet je krokom k vytvoreniu komunikačnej situácie. Komunikáciu môžeme začať jednoduchými otázkami a odpoveďami *Áno* (afirmácia) a *Nie* (negácia). *Je to chlapec? Áno, to je chlapec. Nie, to nie je chlapec, to je dievča.* Spolu s rozvojom slovnej zásoby rozširujeme slovné spojenia a vety, neustále dbáme na správnu výslovnosť a správne použitie sufixov (skloňovanie, časovanie), a tak komunikačné situácie rozvíjame. Úlohou učiteľa je viesť žiakov pomalými a postupnými krokmi k rozvoju reči. Znamená to motivovať žiakov k hovoreniu, čítaniu a písaniu, poskytnúť žiakovi priestor na sebarealizáciu. Učiteľ musí vyberať také slová a vetné konštrukcie, aby používal čo najmenej redundantných výrazov, ktoré by žiakovi bránili v porozumení.

Dôležitou súčasťou je pozitívna motivácia, pochvala a povzbudenie. Nesmieme zabúdať, že pri opravách a navádzaní na správnu odpoveď postupujeme pomaly, aby mal žiak dostatok času na premyslenie a hovorenie. Pedagogické majstrovstvo spočíva v tom, aby sme dokázali žiaka pozitívne motivovať a neodradili ho. Z psychologického hľadiska je dôležité povzbudenie, aby žiak nemal pocit neistoty, nebál sa hovoriť (i keď s chybami). V tomto smere treba spolupracovať aj s triednym a školským kolektívom, s učiteľmi iných predmetov a ak je možnosť, aj so školským psychológom.

V závere časti by sme chceli upozorniť na používanie 2. osoby singuláru (tykanie) pre ISCED 2 a 2. osoby plurálu (vykanie) pre ISCED 3 tak, ako je to zaužívané na našich školách.

1.2 Výber úloh a metód využívaných pri výučbe slovenčiny ako cudzieho jazyka

Pri výbere všeobecnoodidaktických a špecifických metód dodržiavame zásady primeranosti, názornosti, individuálneho prístupu, motivácie, aktivity, sústavnosti a trvácnosti.

V začiatkoch výučby slovenčiny je vhodnou metódou informačno-receptívna a reprodukčná metóda, pri vyššom stupni porozumenia volíme problémový výklad a heuristickú metódu, ale aj projektové vyučovanie. Pri výučbe slovenčiny ako cudzieho jazyka pre ISCED 2 a ISCED 3 je vhodné voliť také metódy, aby sa žiaci učili slovenský jazyk prirodzenou, nenásilnou a hravou formou. Preto ako základnú metódu môžeme voliť hru.

Uvádzame niekoľko návrhov hier, ktoré môže učiteľ začleniť najmä v počiatočnom štádiu učenia sa.

LEXIKÁLNA HRA

Písmeno. Učiteľ povie slovo. Na aké písmeno sa slovo končí, na také písmeno musí ďalší žiak povedať slovo.

Cieľ: utvrdzovať slovnú zásobu, správnu výslovnosť.

Predpona. Žiak musí napísať za určitý čas čo najviac slov. (Hru môžeme hrať aj vo dvojiciach).

Cieľ: zopakovať slovnú zásobu. (Pri predponách naj- zopakovať komparáciu adjektív).

Pexeso môžeme využiť na priradovanie slov. Na kartičky napíšeme slovo a žiak hľadá také isté slovo na kartičke.

Cieľ: aplikovať poznatky v inej situácii.

Myslím si slovo. Žiak si myslí slovo a ostatní mu dávajú otázky a hádajú, aké slovo si myslí. Žiak odpovedá áno/nie.

Cieľ: analyzovať poznatky a zložiť ich do celku.

MORFOLOGICKÁ HRA (HRA SO SLOVAMI)

Detektív. Žiaci dávajú učiteľovi (alebo inému žiakovi) otázky. Na základe odpovedí zosumarizujú a povedia, čo sa dozvedeli. Témy a otázky môžu byť rôzne, podľa veku, slovnej zásoby, jazykovej úrovne, témy.

Cieľ: interpretovať údaje a použiť ich v určitej situácii.

SYNTAKTICKÁ HRA (HRA SO SLOVAMI, S VETAMI)

Rozstrihané slová. Vetu rozstriháme na slová a žiak skladá slová do vety. Potom vetu prečíta. Hru môžeme meniť napríklad tak, že rozstriháme text na vety a žiak spája text. *Cieľ:* určiť vzájomný vzťah medzi slovami.

Uviedli sme niekoľko príkladov na využitie hry ako prostriedku na získavanie, rozvíjanie a upevňovanie jazykových kompetencií, pretože hra je najprirodzenejšia metóda učenia sa. Predpokladáme, že ostatné metódy učiteľ slovenského jazyka bežne využíva vo vyučovaní. V názorných vyučovacích hodinách, ktoré uvádzame, tieto metódy aplikujeme a bližšie rozoberáme. V ukázkach vyučovacích hodín vychádzame zo stratégie E-U-R (evokácia, uvedomenie, reflexia). Uvedená stratégia je vhodná na každý typ hodiny. E (evokácia) je dôležitá z hľadiska motivácie žiaka, U (uvedomenie) prináša nové poznatky a R (reflexia) ich upevňovanie. Predpokladáme, že najväčšou pomôckou pre učiteľa budú ukážky konkrétnych textov, vyučovacích hodín, blokov, ktoré pomôžu učiteľom v ich práci so žiakmi neslovenskej národnosti.

1.3 Ukážky vyučovacích hodín a vyučovacích blokov

Naučiť sa slovenskú abecedu (v písomnej alebo ústnej forme) nie je zložité (problematické) pre dieťa, ktoré ovláda aspoň jeden svetový jazyk (angličtinu, španielčinu, nemčinu, francúzštinu). Zložitejšie je naučiť sa písmená pre deti z Ázie (Čína, Vietnam, Kórea). Preto sme do práce zahrnuli hodinu zameranú na poznanie a osvojenie si slovenskej abecedy.

Ukážka vyučovacej hodiny

***Cieľ:* DEFINOVAŤ ZÁKLADNÉ PRINCÍPY A ROZDELENIE SLOVENSKÝCH HLÁSOK**

Metóda: hra pexeso (didaktická hra), informačno-receptívna metóda

Forma: skupinová práca

Pomôcky: obrázky, farbičky

Expozícia

PEXESO: Kartičky s farebne rozlíšenými hláskami – samohlásky, spoluhlásky. Hra pexeso spočíva v hľadaní dvojíc obrázkov. Používame kartičky s napísanými malými a veľkými tlačenými písmenami. Hrať môže ľubovoľný počet detí. Keď máme len 1 dieťa, môže hrať učiteľ.

Uvedomenie

Slovenská abeceda: Žiaci majú kartičky s písmenami (malé a veľké písmeno – slovenská abeceda má 46 malých a veľkých písmen, je založená na hláskovom latinskom písme).

Pri pomenovaní hlások uvádzame okrem slovenského aj pomenovanie, ktoré sa používa pri výučbe cudzincov. Deti cudzincov, ktoré navštevujú slovenské školy, by si mali osvojiť slovenské pomenovanie.

Kartičky: a A, á Á, ä Ä, b B, c C, č Č, d D, ď Ď, dz DZ, dž DŽ, e E, é É, f F, g G, h H, ch CH, i I, í Í, j J, k K, l L, ľ Ľ, m M, n N, ň Ň, o O, ó Ó, ô Ô, p P, q Q, r R, ř Ř, s S, š Š, t T, ť Ě, u U, ú Ú, v V, w W, x X, y Y, ý Ý, z Z, ž Ž.

Kartičky sú farebne odlišené. **Samohlásky (vokály) modrá farba, bledá modrá krátke samohlásky, tmavá modrá dlhé samohlásky, tvrdé spoluhlásky (konsonanty) červená farba, bledá červená mäkké spoluhlásky, oranžová obojaké spoluhlásky.**

Deti vyčlenia kartičky s 3 farbami. Vyčleníme kôpky s 3 farbami: modrá, červená a oranžová. Najprv pracujeme s modrou farbou. Pomáhame žiakom zoskupiť kartičky s bledomodrou farbou. Učiteľ číta samohlásky (krátke) a žiaci opakujú. Potom priradujú ku krátkym samohláskam dlhé samohlásky, teda tmavomodré kartičky. Je dôležité, aby už pri tejto aktivite učiteľ čítal dlhú samohlásku 2-krát tak dlho ako krátku a žiaci si uvedomovali rozdiel medzi dlhou a krátkou samohláskou.

Skladanie dvojhlások robíme z kartičiek krátkych samohlások, aby deti postrehli, že dvojhláska je spojená z dvoch krátkych samohlások. Dvojhlásku ô môžeme vyčleniť samostatne alebo nad samohlásku o napíše vokáľ. Podobne postupujeme aj s ä. Uvedenie si, že tieto samohlásky nemajú dvoji-cu. Zoskupíme červené a oranžové kartičky. Potom ich rozdelíme na tri kôpky podľa odtieňa farby. Pracujeme s prvou kôpkou. Učiteľ číta a žiaci opakujú. Potom zoskupíme kartičky s mäkkými spoluhláskami. Učiteľ číta a deti opakujú. Dôležité je uvedenie si rozdielu medzi tvrdými a mäkkými spoluhláskami. Mäkké spoluhlásky deti naučíme, čo je dôležité z hľadiska uvedenia si, že po mäkkej spoluhláske nepíšeme y. Obojaké spoluhlásky s nimi učiteľ číta, deti opakujú.

Učiteľ priradí ku všetkým typom kartičiek s tvrdými, mäkkými alebo obojakými spoluhláskam Y/I. Vizualne by mali deti postrehnúť, že toto rozdelenie je dôležité. V tejto fáze zdôrazňujeme diakritické znamienka, najprv vizualne uvedenie si a potom fonetické, rozdiel vo výslovnosti.

Ďalším krokom je práca s obrázkami. Učiteľ si k hláskam pripraví obrázky s napísaným slovom. Vhodné je pripraviť si obrázky tak, aby si žiaci precvičili niekoľko variant hlások na jednom obrázku alebo môže byť aj viac obrázkov so slovami. Učiteľ číta slovo a žiaci opakujú.

Ako príklad uvádzame: a A auto, b B bábika, c C citrón, č Č človek, d D doktor, ď Ďateľ, dz medzi, dž džem, e évedečko, f fazuľa, g guma, h hlava, ch ucho, i ihla, j jablko, k kniha, l lampa, m mlieko, n nos, ň deň, o okno. Uvádzame len niekoľko možností a príkladov. Z hľadiska fonetiky je dôležité, aby si žiaci uvedomili odlišnosť hlások, ale nie je potrebné, aby žiaci poznali význam slov, ani nie je potrebné im ho vysvetľovať (podľa obrázkov význam slova pochopia). Je na invencii učiteľa, ako pracuje s obrázkami. Dôležité je, aby si žiaci uvedomovali rozdiely medzi hláskami a sami participovali na učení sa.

Reflexia v závere hodiny je založená na čítaní, opakovaní a písaní písmen slovenskej abecedy.

REFLEXIA VYUČOVACEJ HODINY

Spôsob uvedenia si rozdelenia a odlišnosti slovesných hlások je dôležitý z hľadiska výslovnosti, ale aj z hľadiska slovenského pravopisu. Pri písaní slovenských hlások učíme uvedomiť si diakritické znamienka: dĺžeň, mäkčeň, dve bodky a vokáľ.

Učenie sa hrou (pexeso) je najvhodnejší spôsob, ako dieťa hneď na začiatku učenia sa nového (jazyka) a neznámeho pritiahneme k jazyku a zaujmeme ho. Učenie sa hrou je vhodné pre všetky vekové kategórie, žiak mnohokrát ani nepostrehne, že sa učí.

Pri informačno-receptívnej metóde prezentuje učiteľ informácie (o slovenskej abecede) a organizuje činnosť žiakov, pričom u žiaka dochádza k vnímaniu (percepcia) a zámernému zapamätaniu si poznatkov (metóda I. J. Lerneru).

Žiak pozná slovenskú abecedu, vie prečítať a napísať latinkou slovenské hlásky, uvedomuje si princíp použitia diakritických znamienok a ich dištingtívnu funkciu.

Ukážka vyučovacej hodiny

Cieľ: VEDIEŤ POUŽIŤ OTÁZKU KTO JE TO? ČO JE TO?

Metóda: reproduktívna metóda

Forma: skupinová práca, práca vo dvojiciach

Pomôcky: obrázky

Expozícia: Pripravené obrázky s osobami (dievča, chlapec, žena, muž, babka, dedo, dieťa, žiak, žiačka, učiteľ, učiteľka, šofér, lekárka) a vecami (zošit, ceruzka, stôl, kniha, guma, taška, pero). Využívame osoby a veci, ktoré máme v triede, sú ľahko rozpoznateľné (môžeme využiť nástenku, kriedu, tabuľu). Ukazujeme žiakom a pýtame sa *Kto je to? Čo je to?* Žiaci na začiatku môžu odpovedať aj vo svojom ja-zyku, dôležité je, aby si uvedomovali a zafixovali rozdiel v otázke. Obrázky rozdeľujeme spolu so žiakmi na osoby a veci.

Uvedomenie

Na tabuľu napíšeme otázku *Kto je to?* a ukazujeme obrázky osôb. Pri identifikácii každého obrázka napíšeme *To je dievča* (vždy príslušné pomenovanie). Žiaci opakujú najprv spolu a potom individuálne odpovedajú na otázku *Kto je to?*, neustále opakujeme otázky, ukazujeme obrázky a žiaci odpovedajú. Dôležitá je fáza utvrdzovania pojmov (nových slov), fixovania otázky a odpovede. Pri pomenovaní vecí je postup rovnaký, ale používame otázku *Čo je to? To je pero*. Spolu so žiakmi ukazujeme na predmety, žiaci odpovedajú najprv spolu a po utvrdení otázky a odpovede sa pýtame a žiaci odpovedajú individuálne.

V ďalšej fáze pracujú žiaci. Kladú otázky a pýtajú sa *Kto je to? Čo je to?* tak, aby sami rozlišovali otázky a odpovede na ne. Žiaci môžu pracovať vo dvojiciach alebo v skupine. Kooperácia učiteľ – žiak a žiak – žiak je vhodná forma na upevňovanie učiva, ale aj na utváranie vzťahov a väzieb v kolektíve.

Pracovný list: Pripravíme pracovný list s obrázkami osôb a vecí. Hore na ľavej strane listu je napísaná otázka *KTO JE TO?* a hore na pravej strane listu je napísaná otázka *ČO JE TO?* pod otázkami sú obrázky osôb a vecí, ktoré žiaci spájajú s otázkou. Ku každému obrázku môžeme mať napísané začiatkové písmeno osoby a veci tak, aby žiaci dopísali slovo (b _ _ _ /babka, k _ _ _ /kniha).

Reflexia: V závere hodiny ústne zopakujeme otázky a žiaci odpovedajú.

REFLEXIA VYUČOVACEJ HODINY

V reproduktívnej metóde sme vychádzali z konštrukcie jednoduchých učebných úloh (pokynov) tak, aby si žiaci uvedomili rozdiel v otázkach. Žiaci reprodukovali poznatky a nezámerne si ich zapamätávali. Úlohou učiteľa bolo riadiť a kontrolovať plnenie ním pripravených úloh. Žiaci reprodukovali a aktualizovali poznatky, riešili jednoduché typové úlohy, pri ktorých si zapamätávali lexiku a rozlišovali otázky.

Žiaci si uvedomujú odlišnosť otázok Kto je to? Čo je to? a rozdiel pri pomenovaní osôb a vecí. Vedia už pomenovať najdôležitejšie osoby (mama, otec, babka, dedko, učiteľka a i.) a veci (taška, zošit, pero, ceruzka), ktoré súvisia s ich školským životom.

Uvedený postup môžeme využívať pri zavádzaní lexiky k rôznym témam (škola, byt, rodina, mesto, doprava).

Ukážka vyučovacej hodiny

Cieľ: VEDIEŤ ROZPOZNAŤ A POUŽIŤ PREDLOŽKY S PODSTATNÝM MENOM V GENITÍVE SINGULÁRU

Metóda: Problémový výklad, názorná metóda

Forma: individuálna a skupinová práca

Pomôcky: (šachová) figúrka

Expozícia: Pri vysvetľovaní použitia genitívu so základnými predložkami miesta použijeme obrázky alebo nákresy tak, aby žiaci pochopili štyri základné predložky miesta do, z/zo, od, u. Na lepšiu názornosť použijeme pripravený pracovný list.

Pracovný list: ukážka zadania pracovného listu na použitie predložky s podstatným menom v genitíve

KAM ideš? Idem do školy.		
ODKIAĽ ideš? Idem zo školy.		
ODKIAĽ ideš? Idem od školy.		
KDE si bol? Bol som u brata.		

Nakreslite:

KAM IDEŠ?

ODKIAĽ IDEŠ?

KDE SI BOL/A?

Pri predložke do uvádzame otázku KAM ideš? a miesto: Idem do školy.

Pri predložke z/zo uvádzame otázku ODKIAĽ ideš? a miesto: Idem zo školy.

Pri predložke od uvádzame otázku ODKIAĽ ideš? a miesto: Idem od školy.

Pri predložke u uvádzame otázku KDE si bol? a miesto: Bol som u brata.

Všetky predložky so žiakmi precvičujeme ústne. Predložky demonštrujeme na konkrétnych názorných príkladoch. Otázka učiteľa: Kam dáš pero? Do tašky? Žiak odpovedá: Áno, pero dám do tašky. Nie, pero nedám do tašky. Otázka učiteľa: Odkiaľ vezmeš pero? Pero vezmeš z tašky? Žiak: Áno, pero vezmem z tašky. Nie, pero nevezmem z tašky. Žiaci si uvedomujú rozdiel nielen v použití predložiek (miesta) a genitívu, ale aj v pochopení slovesa pohybu. Kam ideš? Kde ideš? Odkiaľ ideš?

Využívame dialóg, obrázky, názornú metódu. Môžeme použiť napríklad šachovnicovú figúrku, na ktorej vysvetľujeme pohyb. Po precvičení ústnom precvičení predložiek zadáme žiakom úlohu: •• Nakreslite 4 podobné obrázky (dom, človeka).

- Pod obrázky napíšte otázky (použitie opytovacieho zámena a slovesa pohybu).
- Prečítajte otázky (kontrola učiteľom, korigovanie chýb a vysvetlenie).

- Pracovný list si vymeňte s kamarátom (kooperácia).
- Napíšte odpovede na otázky (kooperácia, samostatná práca).
- Otázky a odpovede prečítajte spolu s kamarátom (dialogická forma).

Reflexia: Nakreslené obrázky pozrieme a opravíme chyby, individuálne vysvetlíme prípadné nejasnosti. Nákresy alebo obrázky pomáhajú žiakom pochopiť rozdiel v použití predložiek (od, z/zo do, od). Vhodne volenými otázkami utvrdzujeme u žiakov nielen použitie predložiek, ale aj sufixov v sub-stantívach (podstatných menách) v genitíve, rozlišovanie osoby a čísla pri slovesách.

Kam pôjdete večer? Pôjdeme do kina. Kde si bol večer? Bol si v kine? Kde si bola včera? Bola si v kine? Odkiaľ ste išli? Išli sme z kina. Kde ste boli potom? Boli ste u kamaráta? Áno, boli (bol/a, som/sme) u ka-maráta.

REFLEXIA VYUČOVACEJ HODINY

Pri využití metódy problémového výkladu sme žiakom postupne objasňovali jednotlivé kroky pri riešení úlohy tak, aby pochopili: predložky (miesta) s genitívom, rozdielnosť otázok a odpovedí (kam, odkiaľ, kde), sufixy v podstatných menách v genitíve. Žiaci si uvedomovali rozdiel v úlohách a postupne riešili jednotlivé kroky úloh, pričom prevažovalo prevažne nezámerné zapamätávanie si učiva. Dôležitým prvkom práce na hodinách je forma vzájomnej kooperácie, dialógu učiteľ – žiak, žiak – učiteľ, žiak – žiak.

Žiak vie použiť 4 základné predložky s genitívom, chápe rozdiely v použití genitívu a diferenciáciu predložiek.

Ukážka vyučovacej hodiny

Cieľ: ZÍSKAŤ ZRUČNOSŤ V POUŽÍVANÍ AKUZATÍVU SINGULÁRU

Metóda: informačno-receptívna metóda (výklad), reproduktívna metóda

Forma: samostatná a skupinový práca, tvorba príbehu

Pomôcky: pracovný list

Expozícia: V slovenskom jazyku sa z pádov po nominatíve najčastejšie používa akuzatív. Pádové otázky napíšeme na tabuľu a ich porovnaním žiaci zisťujú zhodu v opytovacích zámenách *KTO? ČO? KOHO? ČO?* Otázka *ČO?* pre nominatív a akuzatív (nominatív a akuzatív sú dva veľmi podobné pády a ako sa líšia sufixy). Pre lepšie pochopenie je vhodné, keď používame farebné rozlíšenie (mužský rod – modrá, ženský rod – červená a stredný rod – zelená). Začneme otázkou pre nominatív: *Kto je to? Čo je to?* a pokračujeme otázkou: *Koho vidíš? Čo vidíš?*

Uvedomenie

Môžeme napísať na tabuľu alebo môžeme mať pripravené v powerpointovej prezentácii.

Mužský rod životný

N sg. KTO je to? Čo-je-to?

(To je) **Ten** jeden môj starší brat.

(on) **Akuzatív sg. KOHO VIDÍŠ?**

Vidím **toho** jedného môjho milého staršieho brata/otca/tenistu.

Vidím **ho. Jeho** vidím.

Mužský rod neživotný

N sg. ČO je to?

(To je) **Ten** jeden môj malý stôl/nôž. (on)

Akuzatív sg. ČO VIDÍŠ?

Vidím **ten** jeden môj malý stôl/nôž.

Vidím **ho**.

Ženský rod

N sg. KTO je to? ČO je to?

(To je) **Tá** jedna moja malá krajšia sestra/miestnosť/kosť/jedáleň. (ona)

Akuzatív sg. KOHO VIDÍŠ? ČO VIDÍŠ?

Vidím tú jednu moju malú krajšiu sestru/kosť miestnosť/jedáleň.

Vidím **ju**.

Stredný rod

N sg. KTO je to? ČO je to?

(To je) **To** jedno tvoje malé pero/srdce/dievča/múzeum. (ono)

Akuzatív sg. KOHO VIDÍŠ? ČO VIDÍŠ?

Vidím **to** jedno tvoje malé pero/srdce/dievča/múzeum. (ono)

Vidím **ho**.

Pri zavádzaní sufixov učiteľ číta a žiaci opakujú najprv spolu a potom individuálne.

Zvýraznením sufixov pri jednotlivých rodoch so žiakmi vyvodíme záver o sufixoch nominatívu a aku-zatívu singuláru, môžeme ešte raz zvýrazniť sufixy. Utvrdzovanie gramatiky a používania akuzatívu spočíva v opakovaní a precvičovaní sufixov podstatných mien (substantív).

Používame slovesá s akuzatívom: *mať, dať, čítať, hrať, poznať, mať rád, hľadať, pozerat' sa, čakať, učiť sa, kúpiť, raňajkovať, obedovať, večerať* koho? čo? Dbáme na rozlíšenie otázky pre osoby a veci.

Ústne: *Koho vidíte? Koho hľadáte? Koho máte radi? Koho čakáte? Čo sa učíte? Čo čítate? Čo máte radi?*

Čo kúpíte? Čo varíte? Čo raňajkujete? Čo obedujete?

Slovesá napíšeme na tabuľu alebo ich máme pripravené formou na kartičkách, prípadne v prezentácii.

Pri odpovediach zaznamenávame substantíva na tabuľu.

V poslednej fáze žiaci sami tvoria otázky a odpovede.

a) *Hovorte a píšete, čo máte radi.* Každý žiak musí povedať najmenej 5 slovných spojení (substantívum a adjektívum). Otázkami nabádame žiakov k tomu, aby čo najviac komunikovali a používali slo-vá, ktoré poznajú.

b) *Hovorte a píšete, čo nemáte radi.* Postupujeme ako v a).

c) *Písomne:* Cvičenie na precvičovanie akuzatívu singuláru.

Ukážka textu z pracovného listu

Mama a malá Betka nakupujú

Malá Betka ide s mamou do obchodu.

Hovorí mame: „Prosím si jedn_ pekn_ bábk_, nov_ hračk_, modr_ per_, veľk_ zošit, zelen_ peračník.

Mama hovorí: „Potrebujeme ešte čerstv_ chlieb, jedn_ mlieko, tvrd_ syr a kytic_ pre babk_.

Betka hľadá v obchode mam_. Mama čaká Betk_ pri pokladnici.

Pozera sa na predavačk_ a pýta sa: „Nevideli ste tu moj_ mal_ dcér_ Betk_? Má štyri rok_ a stratila sa.

Nevideli ste j_? „Áno, videla som j_, tam je,“ hovorí predavačka. Mama nakoniec našla Betk_. Úlohy:

- Doplňte písmená.
- Prečítajte podčiarknuté slovesá.
- Vypíšte podčiarknuté slovesá.
- Tvorte otázky so slovesami na akuzatív. Vzor: ČO SI PROSÍM?
- Odpovedzte na otázky. Vzor: Prosím si čokoládu.

(Text: Z. Ilievová)

Reflexia:

V nižších ročníkoch môžeme dať žiakom nakresliť odpovede na otázky k príbehu. Možnosti:

1. Nakreslite *Kto nakupuje? Čo nakupujú?*
2. Nakreslite príbeh o malej Betke a jej mame a hovorte príbeh.

Obrázky nakreslíme a žiaci podľa obrázkov môžu príbeh poskladať.

Vo vyšších ročníkoch môžeme použiť otázku: *Na koho myslíš? Čo vidíš? Čo máš?* Ostaní žiaci hádajú tak, že sa pýtajú: *Na koho myslíš? Na čo myslíš?* Študent odpovie: *Myslím na ...* Študenti sa pýtajú: *Je to človek? Je to zviera?* Kladú jednoduché otázky a žiak odpovedá len *áno* alebo *nie*. Na základe odpovedí hádajú, na koho alebo na čo žiak myslí.

REFLEXIA VYUČOVACEJ HODINY

Informačno-receptívnu metódu sme využili ako metódu na zapamätanie a porozumenie akuzatívu singuláru. V ďalšej fáze hodiny sme reproduktívnou metódou precvičovali gramatické javy (systémom cvičení, úloh). Žiaci mali možnosť osvojiť si sufixy pri akuzatíve vo všetkých ohybných slovných druhoch a ich variantoch (tvrdé/mäkké adjektívum). V prvej fáze bol dôležitý výklad učiteľa, memo-rovanie a dril žiakov. V druhej fáze si žiaci utvrdzovali nadobudnuté poznatky a prichádzalo k ich fi-xácii napríklad formou nákresu, dialógom, tvorbou príbehu. V tretej fáze žiaci samostatne pracovali, čím deklarovali pochopenie učiva a takto si ho sami fixovali.

Žiak rozozná sufixy v akuzatíve mužského rodu (životné a neživotné), v ženskom rode a strednom rode. Vie použiť akuzatív so slovesom a nahradiť podstatné meno zámenom, vie spojiť vhodné slo-vesá s akuzatívom.

Ukážka vyučovacej hodiny

Cieľ: DEFINOVAŤ ROZDELENIE SLOVIES PODĽA TYPOV

Metóda: informačno-receptívna (výklad) a reproduktívna

Forma: individuálna a skupinová, dialóg, pracovné listy

Pomôcky: pracovné listy, dataprojektor

Evokácia: Pri definovaní časovania slovík v prítomnom čase (prézent) je dôležité uvedomiť si, že časovanie slovík je pre deti cudzincov novou kategóriou. Pri výučbe cudzincov používame rozdelenie slovík (varbá) na 3 základné skupiny: *a-verbá* (slovesá), *i-verbá* (slovesá) a *e-verbá* (slovesá), resp. *ver-bá -núť* a *-ovať*.

Na začiatku kladiem žiakom jednoduché otázky, na ktoré vedia odpovedať: *Ako sa máš? Ako sa vo-láš? Kde bývate?* Otázky a odpovede napíšeme na tabuľu a zároveň vyznačíme základnú schému pre:

a) neformálny dialóg: Ako sa voláš? Volám sa Peter.

b) formálny dialóg: Ako sa voláte? Volám sa Peter.

Žiakov upozorníme na zmenu sufixov a ich použitie.

Uvedomenie:

(Časť s vyznačenými sufixami slovík si môžeme pripraviť aj ako PWP prezentáciu alebo formou tabuľky.) Odpoveď na otázku: *Čo robíš? Čo robíte?*

Sloveso *robiť* napíšeme na tabuľu a vyznačíme *ť* (sufix) v infinitíve. Následne napíšeme časovanie slovesa na tabuľu a vyznačíme sufixy (-m, -š, -me, -te, -ia). Odpoveď: *čítam, píšem, študujem*. Slovesá vyčasujeme (konjugácia), píšeme, čítame a hneď rozdeľujeme do 3 skupín tak, aby sme vyčleňovali a farebne odlišovali sufixy, ale hlavne samohlásky (*a, i, e*, skupinu hlások -ova a dvojhlásku -ie) pred sufixom. Takto rozdelené slovesá precvičujeme v otázkach. Použijeme pracovný list s obrázkami.

Sloveso – prítomný čas

INFINITÍV: *robiť, čítať, študovať, rozumieť, byť*

ČO ROBIĎM? *mám, čítam, hrám, hovorím, píšem, študujem, rozumiem*

M sufix

ČO ROBIŠ? *máš, čítaš, hráš, hovoríš, píšeš, študuješ, rozumieš*

Š sufix

ČO ROBI? *má, číta, hrá, hovorí, píše, študuje, rozumie*

Ø sufix

ČO ROBIĎME? *máme, čítame, hráme, hovoríme, píšeme, študujeme, rozumieme*

ME sufix

ČO ROBIĎTE? *máte, čítate, hráte, hovoríte, píšete, študujete, rozumiete*

TE sufix

ČO ROBIĎA? *majú, čítajú, hrajú, hovoria, píšú, študujú, rozumejú*

JÚ/IA/U-Ú sufix

A/Á verbá: *mať, čítať, hrať, hrať sa, počúvať, čakať, pozeráť, spievať, hľadať...*

I/Í verbá: *hovoríť, variť, spať, sedieť, učiť, učiť sa, platiť, spať...*

E/IE verbá: *písať, žiť, česať, rozumieť*

OVAŤ verbá: *opakovať, študovať, kupovať, tancovať, pracovať, cestovať...*

NÚŤ verbá: *zabudnúť, zapnúť, vypnúť*

Reflexívne verbá (zvrtné slovesá) **sa/si-** *volať sa, česať si (vlasy)*

Iregulárne verbá (nepravidelné slovesá): *byť* (som), *jesť* (jem), *vedieť* (viem), *povedať* (poviem), *ísť* (idem)

Negácia verb prefix ne-: **nemať**, **nečítať**, **nehovoriť**, **nepísať**, **neštudovať**, **nezapnúť**, **nevolať** sa, **nebyť**, **nejesť**

Najprv poskytneme žiakom tabuľku so základným rozdelením slovies a podľa vzoru dopĺňajú *A/Á, I/Í, E/É, OVAŤ/NÚŤ*

Ukážka pracovného listu, v ktorom žiaci môžu sami dopĺňať samohlásky na lepšie pochopenie roz-delenia slovies podľa použitia samohlásky pred sufixom.

ČÍTAŤ	HOVORIŤ	NAKUPOVAŤ	ŽIŤ	ZABUDNÚŤ
ČÍT_M	HOVOR_M	NAKUP__M	ŽIJ_M	ZABUDN_M
ČÍT_Š	HOVOR_Š	NAKUP__Š	ŽIJ_Š	ZABUDN_M
ČÍTA	HOVORÍ	NAKUPUJE	ŽIJE	ZABUDNEM
ČÍT_ME	HOVOR_ME	NAKUP__ME	ŽIJ_ME	ZABUDN_M
ČÍT_TE	HOVOR_TE	NAKUP__TE	ŽIJ_TE	ZABUDN_M
ČÍTA_	HOVOR_	NAKUP__	ŽIJ_	ZABUDN_M
A/Á				

Môžeme použiť viac rámečkov na doplnenie slovies, ktoré precvičujeme, alebo ktoré žiaci poznajú. Do posledného riadka žiaci dopíšu samohlásku, ktorú doplnili v každom stĺpci Prvý stĺpec *A/Á*.

Precvičovanie slovies

Pracovný list, na ktorom sú obrázky (človek, ľudia, ktorí vykonávajú základné činnosti: čítajú, píše, sedia, učia sa, tancujú, nakupujú). Činnosti (obrázky vyberáme podľa toho, aké slovesá žiaci ovládajú alebo aké ich ešte chceme naučiť. Pre základnú úroveň (A): *čítať, počúvať, hrať, hrať sa, vstávať, spievať, plávať, čakať, hľadať, hovoriť, učiť, učiť sa, spať, variť, sedieť, platiť, pracovať, obedovať, cestovať, na-kupovať, telefonovať, zapnúť, vypnúť*.

Pri obrázkoch je napísané sloveso a vety, do ktorých žiaci dopĺňajú slovesá. Napríklad: *variť. Čo robí mama? Mama Čo robíš? Ja Čo robia oni? Oni*

Pri tvorbe otázok používame 1. osobu singuláru, aby si žiaci uvedomili rozdielnosť sufixov a rozdele-nie slovies podľa nich a 3. osobu plurálu, z dôvodu diferenciacie medzi jednotlivými skupinami slo-vies (-jú, -ia, -u/ú). Ostané osoby a čísla obmieňame.

Podobne postupujeme aj pri nepravidelných slovesách (hláskové, morfológické odchýlky: *písať píšem, večerať/večeriam, jesť/jem, povedať/poviem, ísť/idem*). Pri negácii slovies doplníme pred slovesá pre-fix *ne-*.

Reflexia

Precvičujeme na vetách a ukazujeme na obrázky alebo na činnosti v triede.

Najprv precvičujeme tak, že učiteľ sa pýta a žiaci odpovedajú.

Otázka (učiteľ): *Čo robí Peter?* Odpoveď (žiak) *Peter číta*. Precvičujeme na mnohých slovesách.

Môžeme použiť obrázky alebo názorné príklady z triedy.

Po fixovaní otázky *Čo robí?* učiteľ kladie ďalší typ otázky.

Otázka: *Píše Zuzana?* Odpoveď: *Áno, Zuzana píše. Nie, Zuzana nepíše.*

Poslednou fázou a utvrdením je kladenie otázok žiakmi a vzájomné odpovede.

Učiteľ po celý čas koriguje otázky a odpovede. Je vhodné, aby žiaci mali pre lepšiu fixáciu sufixov (ča-sovania) neustále pred očami (na tabuli, dataprojektore) vyznačené sufixy slovies. REFLEXIA VYUČOVACEJ HODINY

Pracovnými listami lepšie utvrdzujeme učivo a sami žiaci participujú na práci na hodine, nie sú len pasívnymi prijímateľmi výkladu učiteľa.

Žiak vie odpovedať na základnú otázku Čo robí? a používať v základných slovesách sufixy slovies, vie použiť negáciu a afirmáciu pri odpovedi. Žiak vie tvoriť otázku s použitím slovesa.

Ukážka vyučovacej hodiny

Cieľ: ZÍSKAŤ ZRUČNOSTI V POUŽÍVANÍ PREDLOŽIEK

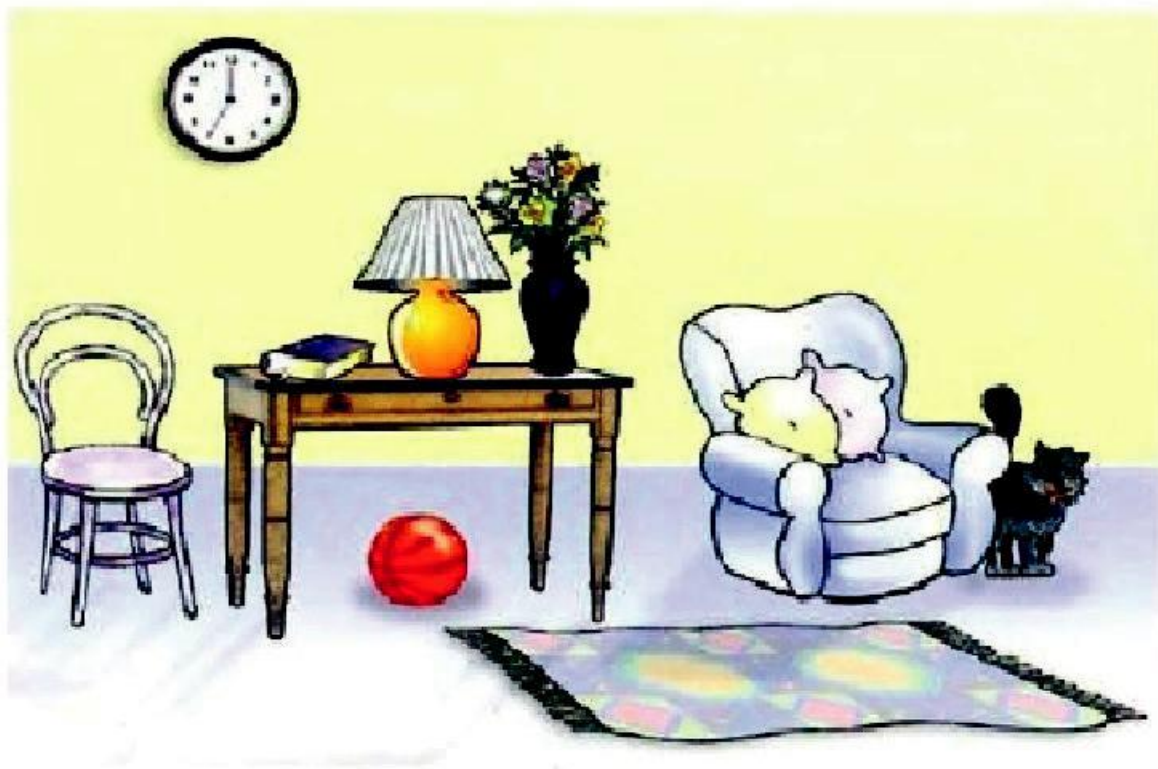
Metóda: metóda demonštrovania (názorná metóda)

Forma: skupinový práca

Pomôcky: obrázok

Expozícia: Otázky na zopakovanie lexiky: Čo je na obrázku? Aká je to izba? Kto tu býva? Čo je hore? Čo je dolu? Čo je vpravo? Čo je vľavo? Čo je uprostred?

Žiaci opakujú lexiku a hovoria o obrázku. Zopakujú príslovky (adverbiá) hore, dolu, vpravo, vľavo.

Uvedomenie: Na základe odpovedí žiakov (Na obrázku je lampa. Na obrázku je stolička.) dávame žia-kom otázky a píšeme odpovede. Zvýrazníme predložky (prepozície). Kde je lampa? Lampa je **na** sto-le. Kde je váza? Váza je **na** stole. Kde sú hodiny? Hodiny sú **na** stene. Kde je koberec? Koberec je **na** zemi. (lokál) Kde je stolička? Stolička je **vedľ**a stola. Kde je stôl? Stôl je **uprostred** izby./Stôl je **vedľ**a stoličky/ kresla. (genitív) Kde je lopta? Lopta je **pod** stolom. (inštrumentál) Otázky obmieňame a prípadné chyby korigujeme a vysvetľujeme na príkladoch v triede.

Reflexia: Vyzveme žiakov, aby sa oni pýtali (môžu využiť najprv obrázok a potom veci v triede) a od-povedali navzájom.

REFLEXIA VYUČOVACEJ HODINY

Obrázok poskytol žiakom široké možnosti aktivizovať slovnú zásobu. Po aktivizácii slovnej zásoby si žiaci utvrdili použitie predložiek s genitívom, lokálom a inštrumentálom. Obrázok im pomohol pre-hľadnejšie používanie predložiek.

Žiak rozozná základné predložky, vie ich použiť s rôznymi pádmi a vie použiť správne sufíxy pod-statných mien.

Ukážka vyučovacieho bloku

Cieľ: POUŽITIE SLOVIES – PLNOVÝZNAMOVÉ A NEPLNOVÝZNAMOVÉ SLOVESÁ, VID SLOVIES

Metóda: reproduktívna metóda, metóda práce s textom

Forma: individuálna a skupinová, dialóg, pracovné listy

Pomôcky: pracovné listy, dataprojektor

Expozícia: Žiakom rozdáme pripravený text. Čítanie textu: najprv číta učiteľ, tiché čítanie a potom po častiach nahlas prečítajú žiaci. Pri čítaní dbáme na správnu výslovnosť, opravujeme chyby. Po prečítaní textu kontrolnými otázkami zisťujeme, či žiaci textu porozumeli.

Pracovný list – čítajte text:

Volám sa Pavol a teraz bývam s rodičmi vo veľkom dome v Bratislave. Na prvom poschodí máme peknú veľ-kú izbu. Bývam v nej spolu s mojím bratom Petrom.

Zajtra prídu na návštevu jeho spolužiaci. Preto dnes musíme upratať našu izbu. Upratujeme každý deň. Peter rád vysáva, preto často povysáva koberec a ja vyčistím sedačku. Sedačku musíme čistiť každý deň. Keď chceme písať na počítači, musíme na ňom utrieť prach. Prach v izbe utierame často, lebo Peter má alergie. Občas napí-šem úlohu na počítači a pošlem ju nášmu učiteľovi. Niekedy učiteľovi posielam aj domáce úlohy zo slovenči-ny. Zriedka spolu varíme večeru a potom umývame riad. Keď uvaríme, oddychujeme a riad umyjeme neskôr. Musíme si oddýchnuť, lebo sme veľmi unavení.

Dnes sme aj nakupovali. Boli sme v obchode a kúpili sme nejaké potraviny, napríklad chlieb, šunku, syry, mas-lo, džúsy, ale aj ovocie. Teším sa, že sa stretnem s Petrovými spolužiakmi. Nestretávam sa s nimi často.

Odpovedz/odpovedzte na otázky k textu:

- Kde býva Pavol?
- S kým býva Pavol?
- Na ktorom poschodí má Pavol izbu?
- S kým býva Pavol v izbe?
- Kto k nim príde na návštevu?

(Text: Zlatica Ilievová)

Uvedomenie: Uvedomenie si vidu slovies je dôležité na ich správne použitie v ústnom a písomnom prejave. Text je zameraný na použitie slovies v bežnom prejave, nachádzajú sa v ňom všetky typy slo-vies: jednovidové, zvrtné slovesá, záporné slovesá a vidové dvojice.

- Podčiarknite v texte všetky verbá/slovesá.
- Vypíšte z textu jednovidové verbá/slovesá.
- Napíšte slovesá v infinitíve.
- Zmeňte záporné slovesá/verbá (ne-) na pozitívne slovesá (nebývam – bývam).
- Vypíšte len dvojice slovičiek (dokonavé a nedokonavé).

Žiaci pracujú s textom a pomocou učiteľa vypisujú do tabuliek alebo farebne na tabuľu podľa zadania a úloh všetky slovesá. Pri vypisovaní žiakov nabádame k tomu, aby si uvedomovali použitie slovičiek s neukončeným alebo opakujúcim sa dejom a ukončeným lebo jednorazovým dejom.

Žiakom pomáha vizuálne spracovanie textu. Na lepšie pochopenie a tvorenie vidových dvojíc je vhodné utvoriť infinitív slovičiek, pretože v texte používame všetky časy slovičiek. Vetu z textu *Niekedy učiteľovi posielam aj domáce úlohy zo slovenčiny* použijeme ako podnet k zadaniu domácej úlohy.

Reflexia: Uvádzame ukážku, ako úlohu môžu spracovať žiaci. Farebné rozlíšenie slovičiek pomáha lepšie pochopiť predmetné učivo o slovesách a rozlíšiť všetky zadané úlohy.

Volám sa Pavol a teraz bývam s rodičmi vo veľkom dome v Bratislave. Na prvom poschodí máme peknú veľkú izbu. Bývam v nej spolu s mojím bratom Petrom.

Zajtra prídu na návštevu jeho spolužiaci. Preto dnes musíme upratať našu izbu. Upratujeme každý deň. Peter rád vysáva, preto často povysáva koberec a ja vyčistím sedačku. Sedačku musíme čistiť každý deň. Keď chceme písať na počítači, musíme na ňom utrieť prach. Prach v izbe utierame často, lebo Peter má alergiu. Občas napíšem úlohu na počítači a pošlem ju nášmu učiteľovi. Niekedy učiteľovi posielam aj domáce úlohy zo slovenčiny. Zriedka spolu varíme večeru a potom umývame riad. Keď uvaríme, oddychujeme a riad umyjeme neskôr. Musíme si oddýchnuť, lebo sme veľmi unavení. Dnes sme aj nakupovali. Boli sme v obchode a kúpili sme nejaké potraviny, napríklad chlieb, šunku, syry, maslo, džúsy, ale aj ovocie. Teším sa, že sa stretnem s Petrovými spolužiakmi. Nestretávam sa s ním často.

Volat' sa, bývať, mať, prísť, musieť, upratať, upratovať, vysávať, povysávať, vyčistiť, (ne)musieť, čistiť, chcieť, písať, musieť, utrieť, utierať, mať, napísať, poslať, posilať, variť, umývať, uvariť, oddychovať, umyť, musieť, oddýchnuť si, byť, byť, nakupovať, byť, byť, kúpiť, byť, tešiť sa, stretnúť sa, (ne) stretávať sa.

REFLEXIA VYUČOVACEJ HODINY

Práca s textom umožňovala žiakom rozvíjať všetky zložky: čítanie, čítanie s porozumením, opakovanie gramatických javov, opakovanie a obohacovanie lexiky. Na uvedomenie si a fixovanie vidu slovičiek z lexikálneho a sémantického hľadiska nám v texte pomohli slová: často, občas, niekedy, zriedka a slovné spojenie každý deň. Z hľadiska prehľadnejšieho spracovania uvádzame aj text, ako ho po zadaní domácej úlohy spracovali žiaci.

Ukážka vyučovacieho bloku

Ciel': ČÍTANIE S POROZUMENÍM A INTERPRETÁCIA

Metóda: reproduktívna metóda, metóda práca s textom a metóda riešenia úloh/projekt. vyučovanie

Forma: individuálna a skupinová, pracovné listy

Pomôcky: pracovné listy

1. časť: Schopnosti na získavanie informácií

2. časť: Interpretácia informácií vlastnými slovami

3. časť: Aplikovanie vedomostí v neznámej situácii

čítajte I. časť textu

Volám sa Daniela Nováková a som učiteľkou. Mám 45 rokov a učím deti v základnej škole. celý život som chcela byť učiteľkou. Mám rada hudbu a literatúru. **Zaobrám sa** literatúrou a hudbou. Hudbu počúvam vždy poobede a každý večer čítam zaujímavú knihu. nerada pozerám televíziu. Som štíhla a malá. Môj manžel ho-vorí, že som nízka. tiež rada tancujem. najradšej tancujem s mojím manželom, ale na diskotéky nechodíme. Môj manžel sa volá Michal novák. Má 52 rokov a je starší ako ja. Je vysoký a štíhly. rád športuje. poobede **hrá tenis** s kolegom a večer behá v parku alebo hrá futbal. Futbal hrá v lete. v zime hrá vonku na ľade hokej. teraz **sa stal** riaditeľom veľkej firmy. Jeho firma je v centre mesta. Máme dve deti. Starší syn študuje ekonómiu na univerzite komenského v bratislave. Je výborný študent. volá sa adam. Má 20 rokov. **Rád hrá** stolný tenis a **zaujíma sa o** populárnu hudbu. cez víkend od rána do večera počúva hudbu. Má rád moderné piesne a skupiny. Moja dcéra je mladšia ako syn. študuje na strednej škole. tiež sa **chce stať** učiteľkou. volá sa elena a má 15 rokov. Je najkrajšia v triede. nie je najvyššia, je veľmi štíhla. **Veľmi rada cvičí.** cvičí modernú gymnastiku. večer je unavená, ale často číta knihy. Moji rodičia bývajú s nami. Moja mama je už stará, nevidí dobre, nemôže čítať knihy ani pozerat' televízor. rada varí. varí veľmi chutné jedlá. každý deň varí polievku, v sobotu a v nedeľu pripravuje pre nás aj dezert. cez týždeň niekedy varí mäso s prílohou, palacinky alebo guláš s knedľou. Môj otec je o rok starší ako moja mama. Má 68 rokov. Je dôchodca, nepracuje. zaoberá sa športom. aj on rád športuje. už nešportuje často, lebo je starý. rád pozerá šport v televízii. Má rád krasokorčuľovanie, basketbal, volejbal a iné športy. v zime pozerá televízor a v lete pracuje v záhrade. Mám aj sestru a brata. Môj brat je ženatý, má syna a dcéru. Jeho žena je chemická inžinierka, môj brat je lekárom. Moja sestra je ešte slobodná. pracuje ako úradníčka od rána do večera. Moji súrodenci s nami nebývajú. Môj svokor a moja svokra nebývajú s nami. bývajú za mestom na dedine. Moje deti tam chodia na prázdniny. v lete tam plávajú v jazere a v zime sa korčuľujú.

(Text: Zlatica Ilievová)

- čítajte text nahlas.
- rozdeľte text na 5 častí.
- vypíšte z textu pomenovania rodiny daniely novákovej.
- napíšte 10 otázok k textu.
- pýtajte sa spolužiaka na text.
- nakreslite rodostrom rodiny daniely novákovej.
- nakreslite rodostrom vašej rodiny.
- Hovorte o texte.

1. časť: Schopnosti na získavanie informácií

otázky k textu sú zamerané na porozumenie textu, hľadanie kľúčových slov, tvorbu otázok a hľadanie odpovedí. kooperácia sa prejavuje v komunikácii so spolužiakmi. náčrt rodostromu rodiny je ako projekt na domácu úlohu. pochopenie vzťahov v rodine pomôže žiakovi lepšie sa orientovať v texte a hovoriť o texte. prerozprávanie textu je dôležité z hľadiska obohacovania slovnej zásoby. Žiak získava skúsenosť s hovorením a prekonáva bariéru v komunikácii.

čítajte II. časť textu

My bývame v meste. naše mesto je veľké a pekné. volá sa bratislava. bratislava je hlavné mesto Slovenskej republiky. v centre mesta sú divadlá, kaviarne a reštaurácie. Je tam aj pešia zóna a pri nej je krásny zelený park so starou fontánou. bratislava má niekoľko námestí, najväčšie námestie je v centre mesta.

do centra mesta jazdíme **mestskou hromadnou dopravou**. Jazdia tu **autobusy, trolejbusy a električky**. Ja chodím do školy električkou číslo 6. každé ráno čakám **na zastávke**. nemusím **si kupovať lístok**, mám **elek-tričenku**. v električke je vždy veľa ľudí, pretože v bratislave nie je **metro**. idem štyri zastávky a potom musím **prestúpiť na trolejbus**. trolejbus ide pomalšie ako električka. Musí ísť cez tri **križovatky**. na prvej križovatke ide **rovno**, na druhej križovatke zabočiť **dol'ava** a na poslednej križovatke musí **odbočiť vpravo**. na križovat-ke sú **semafony**. na červenú trolejbus musí stáť, na oranžovú sa pripraví a na zelenú štartuje. pred križovatkou je **priechod pre chodcov**. tam chodí vždy veľa ľudí.

Môj manžel jazdieva do práce autom. Je veľmi dobrý šofér. autom musí prejsť cez Most apollo a za mostom musí odbočiť vľavo. pod mostom **po Dunaji plávajú lode**. **Po moste** jazdia autá.

naše deti chodia do školy autobusom. Musia 2x (dvakrát) prestupovať. autobusy sú rýchlejšie ako trolejbusy.

ich autobus musí prejsť okolo kostola a potom ide rovno. tiež musí prejsť cez most.

nad naším mestom lietajú **lietadlá**. pri bratislave je menšie **letisko**. lietadlá lietajú do londýna alebo do ríma. letela som lietadlom do španielska. lietadlo letelo do ríma a tam **som prestúpila** na lietadlo do Madridu. občas ideme **vlakom** do viedne. cesta vlakom je pohodlná a krátka. **Osobný vlak** ide 60 minút. v sobotu sme išli do viedne rýchlikom. vo viedni je aj metro. na vlakovej stanici sme prestúpili na metro, ale muse-li sme si kúpiť lístok. vo viedni sme sa prechádzali, boli sme v múzeu a nakupovali sme. viedeň je väčšia ako bratislava. bolo tam veľa ľudí. naobedovali sme sa v reštaurácii. domov sme sa vrátili večer.

(Text: Zlatica Ilievová)

- čítajte text nahlas.
- rozdeľte text na časti.
- vypíšte kľúčové slová.
- opíšte, čím cestuje do práce daniela a jej rodina?
- povedzte, čím cestujete do školy vy?
- Hovorte o doprave v bratislave.
- Hovorte o doprave vo vašom meste.

2. časť: Interpretácia informácií vlastnými slovami

druhá časť nadväzuje tematicky na prvú časť textu. Je zameraná na precvičovanie slovnej zásoby k téme doprava, používania slovies k téme a precvičovanie slovných spojení. v posledných dvoch

otázkach žiak musí formulovať vlastné vety na základe získanej lexiky a preformulovávať informácie z textu do vlastnej slovnej podoby.

čítajte **III. časť textu**

V Bratislave sú sídliská. Sú tam vysoké činžiaky. My nebývame v činžiaku. náš dom je neďaleko centra mesta. Má dve poschodia. pred domom je **záhrada** a za domom máme **garáž**. náš dom je modrý a moderný. dole je chodba, kuchyňa s jedálňou a priestranná obývačka. v obývačke máme aj kozub. obývačka je najväčšia miestnosť v dome. Medzi chodbou a obývačkou je kúpeľňa s toaletou. nad obývačkou je pracovňa môjho manžela a vedľa je naša spálňa. pri pracovni je kúpeľňa a toaleta. na druhom poschodí sú dve menšie izby. Sú to dve detské izby. izba môjho syna je menšia ako izba mojej dcéry. Moja dcéra musí mať väčšiu izbu, ona rada v izbe tancuje. často si aj spieva. Mám rada moju rodinu.

(text: Mgr. Zlata Ilievová)

- čítajte text nahlas.
- urobte zoznam nábytku v predsieni.
- urobte zoznam nábytku v obývačke.
- urobte zoznam nábytku v jedálni.
- urobte zoznam nábytku v spálni.
- urobte zoznam nábytku v izbe pre syna.
- urobte zoznam nábytku v izbe pre dcéru.
- urobte zoznam nábytku v kúpeľni.
- interpretujte údaje so zoznamom nábytku.
- nakreslite plán vášho bytu alebo domu.
- nakreslite vašu izbu a nábytok v nej.

záverečná úloha: interpretujte údaje o vašej rodine na základe prečítaného textu a pripravených obrázkov.

3. časť: Aplikovanie vedomostí v neznámej situácii

v tretej časti textu fáze žiak vie aplikovať poznatky a používať ich v konkrétnej situácii.

reFleXia vYučovaceJ HodinY

Metóda projektového vyučovania bola vhodne zvolenou metódou z hľadiska väčšej časovej náročnosti pri práci s textom. text bol dlhší a zámerne rozdelený na 3 časti. tretia časť je najkratšia, ale vyžaduje si aj vizualizáciu (náčrt) a aplikovanie získaných vedomostí v záverečnej prezentácii projektu o rodine. Súčasťou každej časti textu bolo čítanie textu (potichu, nahlas), riešenie úloh (čítanie a porozumenie).

Žiak vie na základe získaných vedomostí zostaviť projekt o rodine: členovia rodiny, práca, doprava do práce, bývanie v slovenskom jazyku.

2/ Výber úloh a metód využívaných v konkrétnych podmienkach edukačného procesu

Metodika osvojenia si slovenského jazyka ako cudzieho jazyka

Pri osvojovaní si slovenského jazyka ako cudzieho jazyka je nevyhnutná motivácia žiakov, ich priebežná kontrola a hodnotenie jednotlivých krokov i jazykových celkov. Žiaci pri učení sa každého cudzieho jazyka majú bariéry, najmä strach pred robením chýb. Tento problém sa dá odstrániť len častým a presným memorovaním správneho tvaru. Bariérou je aj strach, že prijímateľ nebude rozumieť hovo-riacemu. Učiteľ si môže vypomôcť vedomosťami z logopédie, častými cvičeniami na opakovanie ho-voreného slova, aby sa upravila výslovnosť.

Zo strany učiteľa treba dávať pozor na slová, ktoré sú pre sluch cudzinca rovnaké. Napr. včera – večera, prvý – pravý a pod. Treba využívať spätnú väzbu – informáciu, presvedčenie sa, či poslucháč správne rozumie. Omyl treba uviesť na správnu mieru príkladmi v slovných spojeniach a vo vetách.

K nepochopeniu významu slov môže prísť aj pri použití niektorých cudzích slov, internacionalizmov, napr. slovo seriózný používame vo význame spoľahlivý, avšak slovo nseriózný cudzinec preloží ako nespoľahlivý, pričom v slovenskom jazyku toto slovo dokážeme nahradiť slovom veselý, vtipný, nie vážny. Žiaci, ktorí sa učia slovenský jazyk ako sekundárny, alebo dokonca terciálny, by sa mali často pýtať, sami si overovať kvalitu svojich vedomostí a rozširovať ich. Aj od toho závisí tempo zvládnutia slovenského jazyka ako cudzieho jazyka. Tempo, akcelerácia nadobúdania vedomostí je individuálna. Ovplyvňujú ju mnohé činitele:

- prečo sa žiak učí, čo chce dosiahnuť poznaním cieľového jazyka,
- koľký v poradí je slovenský jazyk pre učiaceho sa,
- vplyv psychologických činiteľov ako adaptačná schopnosť, mentálne schopnosti, ale aj miera túž-by po domove a iné.

Úlohou učiteľa je vystihnúť tieto vplyvy a podľa toho reálne hodnotiť, povzbudiť, poradiť, zvýšiť požiadavky, resp. trpezlivo vyčkať moment psychického vyrovnania.

Učiteľ, pomôcky, komplet študijných okolností sú veľmi dôležité, ale zodpovednosť za kvalitu výsledku zvládnutia slovenského jazyka má žiak, jeho cieľavedomé, dôsledné, systematické štúdium, zdravá ctížiadosť, súťaživosť so sebou a členmi skupiny i spolu študujúcimi, objektívna sebakritika, záujem ochotne získať odpoveď na nezodpovedané problémy a otázky.

Cieľom je:

- ✓ počúvanie slovenského jazyka a porozumenie obsahu výpovede,
- ✓ rečový prejav v slovenskom jazyku, komunikácia,
- ✓ čítanie slovenského textu s porozumením, písanie.

Pri vyučovaní treba vychádzať z modelových viet, z rozšírených modelových viet. Preto je dobré me-morovať nielen izolované slová, slovné spojenia, vety, zachytiť kľúčové slovo, nebazírovať na jednom nepochopenom slove, ale dedukovať obsah celku, a pritom overovať správnosť pochopenia. Treba po-stupne odpútať od doslovného prekladu – kalkovania z vlastného jazyka. Pri hovorení je najdôležitejšie hovoriť, hovoriť, hovoriť.

Čítanie s porozumením nielen učebnicových textov, ale najmä krátkych prístupných textových celkov, nápisov, návodov na tovaroch. Písanie, prepisovanie textov je dôležité najmä u študentov, ktorí nepo-užívajú latinku. Časom by mal žiak nadobudnúť dostatočne veľkú slovnú zásobu. Na to slúžia jazyko-vé didaktické hry, rýmovačky, uvádzanie synonym a opozít.

Rozlišujeme chyby, ktoré sú gramatické a bránia pochopeniu, alebo chyby, ktoré spôsobujú nedorozu-menie (napríklad hanoi – hnoj). Chyby vznikajú nedostatočným pochopením obsahu, neznalosťou gramatiky a nesprávnou výslovnosťou. Hoci sú niektoré lapsusy humorné, treba ich odstraňovať po-mocou učiteľa a sebahodnotením.

Cieľom výučby slovenského jazyka ako cudzieho jazyka je komunikácia, a to nielen pasívne počúva-nie s porozumením, ale aj vyjadrenie súhlasu a nesúhlasu, vyjadrenie pochybnosti, argumentovanie, oponovanie, doplnenie témy, porovnanie dvoch skutočností a kritika.

Odporúča sa vytvoriť systematizáciu doterajších vedomostí, a to zorad'ovaním slov podľa slovných druhov alebo podľa tém (domácnosť, krajina, kultúra, návšteva u lekára, v obchode a podobne). Tu pomáha znovu vybavenie predošlých tém, orientácia už v známych textoch, zorad'ovanie slov podľa predmetov, ktoré patria do logického radu podľa obsahu a rozsahu slov (napr. nábytok – stôl – stolič-ka ...), alebo vyrad'ovanie slov, ktoré nepatria do logického radu (napr. čaj – mlieko – voda – tabuľa). Trvalejšiemu zapamätaniu pomáhajú rôzne techniky:

- mnemotechnické pomôcky,
- vytváranie asociácií na mesto, udalosť alebo čas,
- pojmové mapy, obrazy, tabuľky,
- piesne, hry a dramatizácie textov,
- pohyby, mimika, gestá.

Počas vyučovania je dôležitá aktívna koncentrácia žiakov, sebadisciplína, čo najviac možností na spon-tánnu konverzáciu (pýtať sa koľko je hodín, na smer cesty, kde stojí autobus a pod.)

Najvhodnejším pomocníkom pri výučbe je samozrejme slovenský spolužiak alebo kamarát, ktorý rozpráva so žia-kom – cudzincom po slovensky nielen v škole, ale aj mimo nej a v rôznych komunikačných situáciách. (Spracované podľa K. Galambošovej, 2004)

Tak ako v každom cudzom jazyku, tak aj v slovenskom jazyku pre cudzincov sa začína vyučovať jazyk pomocou základného oboznámenia sa s hláskami. Žiak získa prehľad o tom, aké hlásky sa v slovenči-ne vyskytujú a ako sa delia. Pri vysvetľovaní nám pomôžu rôzne mapy, plagáty a kartičky.

1. LEKCIA

HLÁSKOSLOVIE – ZVUKOVÁ STRÁNKA JAZYKA

Hláskoslovie je náuka o zvukovej stránke jazyka. Hláska je najmenšia zvuková jednotka reči. V sloven-skom pravopise je každá hláska označená osobitným písmenom a poradie hlások v slovách je ustále-né a nemeniteľné. Delenie hlások:

- **samohlásky**
 - krátke: a, ä, e, i (y), o, u
 - dlhé: á, é, í, (ý), ó, ú
- **dvojhásky**
 - ia, ie, iu, ô

Po úvodnom vysvetlení teórie prejdeme k výslovnosti, kde dbáme na rozlíšenie krátkych a dlhých sa-mohlások, na rozdiel vo výslovnosti a, e, i, o, u, ä – pomôckou môže byť zrkadlo, kde má žiak možnosť sám na sebe vidieť, ako vyzerajú jeho ústa pri vyslovovaní jednotlivých samohlások.

Výslovnosť opakujeme tak často, aby bolo pre žiakov jednoduché slová zopakovať. V tejto časti výučby sa nezameriavame priamo na čítanie, ani na preklad slovnej zásoby. Pri viacslabičných slovách pomá-hame žiakom tým, že slová slabikujeme, vytlieskavame. Zábavnou formou pri učení sa môžu byť det-ské riekanky, ktoré využívajú hru s hláskami. Opäť text neprekladáme.

Čítaj

a – lampa, Anna, Marta, kapusta, akord, alobal, Alica, ako, anjel, ahoj á

– láska, áno, lákať, lávka, mávať, máme, mám, maják, tráva, krása

e – Eva, Elena, električka, nemý, elektrina, električenka, cesta, cestovať é

– krém, bazén, terén, tréner, tréning, dcéra, Kréta, Margaréta, dobrého

ä – mäso, päť, deväť, smädny, mäkký, pamäť, zapamätať si, bábätko

i – Ivan, ihla, Milan, niť, nikel, vidí, vidieť, vidlička, višňa, miska, milý

í – vidí, ískať, líška, trojuholník, kníh, hrib, krídlo, míňať, míňam, získať

o – okno, more, koleno, noc, oko, Oto, Otília, otec, otáznik, osud, ostrý ó

– ojój, móda, módny, módna, módne, óda, sóda, fantóm, tón, tóny

u – ucho, uško, uterák, uhádnuť, urobiť, urobím, utrieť, umyť, ujo, mucha

ú – ústa, útulok, medúza, úkaz, múka, súhlas, súhlasím, súhlasiš, sú

ia – chémia, peniaze, liať, piatok, riaditeľ, riaditeľka, žiak, žiadať, žiaci

ie – poviem, povieš, spievam, spievaš, pečienka, krieda, kriedy, viem

iu – cudziu, krajšiu, lepšiu, milšiu, horšiu, väčšiu, novšiu, staršiu, mladšiu ô
 – stôl, kôň, drôt, ôk, kôrka, vôkol, ôsmy, ôsmak, ôsmačka, vôňa, kôl

Spoluhlásky – v spisovnej slovenčine sú:

b, c, č, d, ď, dz, dž, f, g, h, ch, j, k, l, ľ, m, ň, p, r, s, š, t, ť, v, z, ž.

27 (dvadsaťsedem) spoluhlások

3 (tri) spoluhlásky – dz, dž, ch sa označujú spojením 2 (dvoch) písmen.

Podľa pravopisu:

a) tvrdé – píšeme po nich y (okrem

výnimiek) d – dym, dýchať, dyňa,...

t – ty, tykať, štyri,...

n – nylon, nylonky,...

l – lyže, mlyn, plyn,...

g – burgyňa,...

h – hýbať sa, hynúť, hyzdiť,...

ch – chýr, chytro, chyba,...

k – kývať, kyslý, kytica,...

b) mäkké – píšeme po nich i (okrem cudzích slov a

výnimiek) ď, ť, ň, ľ, ž, š, č, dž, c, j, dz

šidlo, šibal, čísi, čínsky, žihadlo, život, cigán, cibuľa

c) obojaké – píšeme po nich y aj

i b, p, m, v, r, z, s, f

byť – biť, si – sýty, had syčí – krv sipí, vír – výr, zívať – nazývať, viť – vytť, mi – my, situácia – systém

Podľa znelosti:

a) párové

znelé:	b	d	ď	dz	dž	g	h	z	ž
neznelé:	p	t	ť	c	č	k	ch	s	š

smäd, k vode, prúd, vtom, holub, odtrhnúť, halúzka, breh, podť, povedz, nehádz, beh, raz, včela, večera, vrch, bod, hrad, sad

Niektoré spoluhlásky sa inak vyslovujú a inak sa píšú.

b) nepárové – znelé: m, n, ň, l, ľ, r, j

čaj, javor, kapor, oheň, zvon, dom, d'ateľ, stôl, laň, olej, kôpor, strom, motýľ

Znelé nepárové spoluhlásky sa rovnako píšú aj vyslovujú.

Táto časť sa odporúča vyučovať na viacerých hodinách vzhľadom na kvantitu teoretických poznatkov. Pri fixácii pomáhajú výstrižky z novín, kde majú žiaci možnosť jednotlivé hlásky vyhľadávať, vyznačovať si (zakrúžkovať, podčiarknuť, prečiarknuť). Takisto si môžeme vytvoriť magnetické kartičky a žiaci budú jednotlivé hlásky triediť sami, alebo môžu jednotlivé triedenia hlások opravovať.

Čítaj

- a) na, ma, my, mi, naši, vy, aby, mám, majú, dve, rok, potom, ruky, nový, sám, rukáv, káva, matka, otec, Zuza, Katka, Ján, sila, dobrý, deti, smeti, rád, rada, rado, socha, sochy, malý, malá, malé, veľký, veľká, veľké, keby, hlava, slovo, slovíčko, potom, teraz, dnes, vieš, zem, zeme, zemi, hlavný, hlavná, hlavné, vdova, vdovec, môžem, môžeš, môže, veziem, vezieš, vezie, pletiem, pletieš, pletie, vlastný, vlastná, vlastné, tri, štyri...
- b) dobrý chlapec, veľký syn, pekná žena, vysoký muž, široké ulice, čistá voda, nadaná študentka, nadaný študent, šikovná učiteľka, spisovná slovenčina, pomarančový džús, nie je, základné slovo, mám knihu, dve ženy, pekný kalendár, nový kabát, čisté ruky, ďakujem vám pekne, prosím si vodu, dobrá malinovka, chutná minerálka, Vysoké Tatry, hlavné mesto Slovenska, modrý Dunaj...

Po vysvetlení rozdelenia hlások žiaci lepšie chápu slovenskú abecedu, písmená sú im už známe a pri-chádza k syntéze vedomostí z predchádzajúcich hodín. Žiaci získavajú pocit, že už niečo vedia.

SLOVENSKÁ ABECEDA

A, a – tam, tak, ako, la, auto	G, g – orgán, geometria, gigant
Á, á – mám, málo, dám, vám, taká	H, h – hlava, noha, hnilý
A, ä – mäso, päta, väzba	Ch, ch – chod', chodba, chcem
B, b – brat, bol, by, bum, bác	I, i – iba, ináč, išli
C, c – cesta, cement, celkom	Í, í – ísť, musí, cítim
Č, č – čas, človek, často, čo	J, j – jantár, ja, jama
D, d – dom, teda, voda	K, k – kotva, dakto, ktorý
Ď, ď – ďakovať, ďalší, chod'	L, l – loď, lov, lebo
Dz, dz – hrdza, hrádza, medzi	Ľ, ľ – ľavý, hľadať, veľmi
Dž, dž – hádže, džungľa, džbán	Í, í – stĺp, žltok, vlčá
E, e – Eva, preto, ten	M, m – mnoho, málo, sám
É, é – aké, malé, milé	N, n – náš, Stano, nora
F, f – farba, forma, dúfať	Ň, ň – oheň, kameň, remeň
O, o – obojok, okolo, zloba	U, u – urobiť, rušiť, Rudolf
Ó, ó – móda, sóda, dialóg	Ú, ú – ústa, úroda, úspech
O, ô – vôkol, ôsmy, môj	V, v – veda, voda, vlna
Q, q – Quartz, Qebec	W, w – western, watt
R, r – raz, rovno, ruka	X, x – xylofón, xantipa
Ř, ř – vítať, mŕtvy, hŕba	Y, y – ypsilon, kvety, akoby
S, s – sen, sova, slama	Ý, ý – zlý, výhodný, výborný
Š, š – široko, širava, šepot	Z, z – zo, zísť, začať
T, t – tvoj, ty, tuho, tak	Ž, ž – žart, žalm, železo
Ť, ť – ťažký, mať, dosť	

Pozdravy, zdvorilostné frázy a oslovenia

Táto téma nebýva pre žiakov ťažká ani náročná na pochopenie. S pozdravmi sa stretávajú hneď od prvej chvíle svojho príchodu na Slovensko. Využívame rôzne scénky, kedy sa žiaci v triede stretávajú, zdravlia sa, príp. si podávajú ruky.

Ahoj. Čau.	Ďakujem. Ďakujem pekne.
Dobré ráno.	Prosím.
Dobrý deň.	Nech sa páči.
Dobrý večer.	Prepáč. Prepáčte.
Dobrá noc.	Vitaj. Vitajte.
Dovidenia.	Vitajte na Slovensku!

Žiakom pomocou obrázkov vysvetľujeme význam slov a situácie, kde je možné jednotlivé oslovenia použiť. Poukazujeme na rozdielnosť rodov aj pri oslovovaní. Môžeme sa venovať tykaniu a vykaniu (vykanie – oslovujeme človeka v množnom čísle).

pán – pani – slečna

pán riaditeľ – pani riaditeľka – slečna učiteľka

vážený pán riaditeľ – vážená pani riaditeľka – vážená

slečna pani Petra – slečna Slávka – pán Oliver Prepáčte,

pani riaditeľka.

Prepáčte, pán riaditeľ.

Prepáčte, pani profesorka.

Ďakujem, pani riaditeľka.

Ďakujem, pani profesorka.

Ospravedlňujem sa.

Precvičuj slovenskú výslovnosť

hrab, plášť, orol, lúč, smiech, pes, psík, sliepka, kohút, vôľ, voda, mydlo, uterák, umývadlo, kúpeľňa, WC, záchod, kuchyňa, obývačka, pracovňa, dom, hrib, hríby, dvor, vták, stopa, stôp, pstruh, koláč, ko-nár, komár, kúsok, veľa, málo, sneh, guľa, cukor, soľ, múka, auto, chodník, sychravé ráno, o chvíľu, loď, budík zvoní, vrabec čviriká, bežec beží, dievča upratuje, lietadlo letí, červená električka, zelený auto-bus, žltý taxík, moderný trolejbus, veľká samoobsluha, dobré potraviny, obchodný dom, Dunajská uli-ca, Ružinovská ulica, Hviezdoslavovo námestie, ale, alebo, že, či, ak, keby, kedy, ako, raňajky, obed, ve-čera, jest', chlieb, rožok, nos,...

Pozor na slová

Žiaci, ktorí sa učia slovenský jazyk ako cudzí jazyk majú problémy s rozoznávaním slov s mäkkčenom a bez mäkkčena, resp. nevedia správne určiť, kam mäkkčeň patrí. Takéto slová im dávame do protikla-du a cvičíme s nimi výslovnosť:

koza – koža	med – meď	lez – lež
pod – poď	sud – súd	
toto – konat'	hod – hod'	

z – ž
zlé – žaba
zloba – žltý
zelenina – žltok
zinok – žirafa
zostať – žiť

n – ň
nos – deň
noha – skriňa
nad – daň
naši – naň
nápor – klaňať sa

c – č
citrón – číslo
cena – počkať
cesta – čo
cibrí – čítať
cimbál – často

l – í
lampa – stĺp
láská – hĺbka
lak – mĺkvy
lavica – tláčať
lano – tláčať

r – í
raz – vrátať
preto – hľba
ruka – spráchnuť
prvý – trpnúť
práve – mŕtvy

dz – dž
hrdza – džavot
medzi – džbán
hádzasť – džem
prechádzasť sa – džús
vládze – džungľa

s – š
syn – šťastný
sestra – štedrá
sova – šašo
sedieť – švigor
slina – šošovica

d – d'
dom – med'
dobro – pod'
dáš – keď
dar – hneď
dobrý – ďakovať

l - ľ
lampa – ľavý
láská – hľadať
lak – veľmi
lavica – veľa
lano – džungľa

t – t'
toto – konasť
ten – šťava
otrava – písať
potom – ťahať
tráva – ťahať

Po dôkladnom vysvetlení a utvrdení učiva o rozdelení hlások, ale i po memorovaní abecedy môžeme prejsť k čítaniu textu. Odporúča sa, aby najskôr učiteľ text prečítal a žiaci opakovali, neskôr žiaci opakuju a sleduju text a nakoniec sami text čítajú.

Čítaj

čoraz, med', mládež, krv, hrud', pohyb, nôž, lôžko, včela, včera, bodka, blízky, džavot detí, sud vína, jedna koza, veľa stĺpov, veľká žirafa, to je číslo, ticho, pozor, odpovedať, množstvo, kosba, ľahko, kliat-ba, odchod, vpred, mlieko, chlieb, rožok, písať, učiť sa, rozprávať, rozprávať sa, učiť, učiteľ učí, rozprá-vam sa, áno, nie, hovoriť po slovensky, ryba, rybička, zem, kameň, nos, oči, krk, ucho, uši, cesta, ces-ty, kostol, nedeľa, trh, kupovať, ovocie, zelenina, dobrý deň, dovidenia, prosím si, nech sa páči, ďaku-jem, ako sa máš, mám sa dobre, zaujímavý film, veľké kino, staré divadlo, veľké námestie, kubánsky tabak, cestovný lístok, rieka Dunaj, naša Bratislava, Slovenská republika, Nízke Tatry, Košice, Trnava, Nitra, Bangladéš,...

V slovenskom jazyku patrí k najťažším na pochopenie ohýbanie slov. Pre žiakov je jednoduchšie za-čať časovaním, pretože naučením sa šiestich koncoviek sú schopní ohýbať všetky slovesá v prítomnom čase – prichádza k systematizácii poznatkov.

2. LEKCIA – Časovanie

Časujeme v prítomnom čase

sloveso: HOVORIŤ

ja	hovorím	my	hovoríme
ty	hovoríš	vy	hovoríte
on, ona, ono	hovorí	oni, ony	hovoria

negatívna forma:

ja	nehovorím	my	nehovoríme
ty	nehovoríš	vy	nehovoríte
on, ona, ono	nehovorí	oni, ony	nehovoria

Žiakom vysvetlíme označenie osobných zámen, pričom nám pomáhajú rôzne didaktické hry – pohyb po triede, členenie na skupiny, ukazovanie na seba a ostatných.

Ja hovorím po slovensky.

My hovoríme po slovensky.

Ty hovoríš po slovensky.

Vy hovoríte po slovensky.

On (ona, ono) hovorí po slovensky.

Oni (ony) hovoria po slovensky.

Hovoríš po rusky (francúzsky, anglicky, nemecky, španielsky)?

Doplň

Ja hovorím Ja hovorím po slovensky.

Ty hovoríš

On hovorí

Ona hovorí

Ono hovorí

My hovoríme

Vy hovoríte
 Oni hovoria
 Ony hovoria.....

VÝNIMKY v časovaní treba zvýrazňovať a často so žiakmi opakovať. Sloveso byť sa viaže aj s tvorením minulého času, preto by mali žiaci časovanie slovesa dokonale ovládať.

sloveso: BYŤ

ja	som	my	sme
ty	si	vy	ste
on, ona, ono	je	oni, ony	sú

negatívna forma:

ja	nie som	my	nie sme
ty	nie si	vy	nie ste
on, ona, ono	nie je	oni, ony	nie sú

Ja som študent.	My sme študenti.
Ty si študent.	Vy ste študenti.
On je študent.	Oni sú študenti.
Ona je študentka.	Ony sú študentky.

negatívna forma:

Ja nie som študent.	My nie sme študenti.
Ty nie si študent.	Vy nie ste študenti.
On nie je študent.	Oni nie sú študenti.
Ona nie je študentka.	Ony nie sú študentky.

Pri používaní slovesa byť v rôznych osobách sa osvedčili kartičky s obrázkami povolání, pantomíma, hra na remeslá, príp. kostýmy.

Doplň

Ja som	Ja som učiteľ. (učiteľka, učitelia, učiteľky)
Ja som riaditeľ.	(riadiateľka, riaditelia, riadiateľky).
Ja som predavač.	(predavačka, predavači, predavačky).
Ja som spolužiak.	(spolužiačka, spolužiaci, spolužiačky).
Ja som lekár.	(lekárka, lekári, lekárky).
Ja som robotník.	(robotníčka, robotníci, robotníčky).
Ja som spisovateľ.	(spisovateľka, spisovatelia, spisovateľky).

Pri memorovaní používania slovesa **byť** v rôznych tvaroch si pomáhame prácou v dvojiciach, v skupine a skúšanie žiakov za sebou – reťazovo. Takisto môžeme využiť loptičku, kedy učiteľ sa spýta na obrázok a od koho žiada odpoveď, tomu hodí loptičku. Žiak odpovie a hádže loptičku naspäť, alebo s inou otázkou spolužiakovi.

Otázky a odpovede:

Kto je to? To je riaditeľ.
 Kto je to? To je riaditeľka.
 Kto je to? To je profesor.
 Kto je to? To je profesorka.
 Kto je to? To je žiak.
 Kto je to? To je predavač.
 Kto je to? To je predavačka.
 Kto je to? To je upratovačka.
 Kto je to? To je vrátnička.

Čo je to? To je stôl.
 Čo je to? To je tabuľa.
 Čo je to? To je špongia.
 Čo je to? To je krieda.
 Čo je to? To je lavica.
 Čo je to? To je kvet.
 Čo je to? To je stolička.
 Čo je to? To je okno.
 Čo je to? To je umývadlo.

Doplň

Kto je to? To je
 Kto je to? To je
 Kto je to? To je
 Kto je to? To je
 Čo je to? To je
 Čo je to? To je
 Čo je to? To je
 Čo je to? To je

sloveso: ČÍTAŤ

ja	čítam	my	čítame
ty	čítaš	vy	čítate
on, ona, ono	číta	oni, ony	čítajú

negatívna forma:

ja	nečítam	my	nečítame
ty	nečítaš	vy	nečítate
on, ona, ono	nečíta	oni, ony	nečítajú

Ja čítam knihu.	My čítame knihu.
Ty čítaš knihu.	Vy čítate knihu.
On (ona, ono) číta knihu.	Oni (ony) čítajú knihu.
Ja nečítam knihu.	My nečítame knihu.
Ty nečítaš knihu.	Vy nečítate knihu.
On (ona, ono) nečíta knihu.	Oni (ony) čítajú knihu.

Doplň

Ja čítam	Ja čítam časopis. (noviny, knihu, román, poviedku)
Ty čítaš	
On číta	
Ona číta	
Ono číta	
My čítame	
Vy čítate	
Oni čítajú	
Ony čítajú	

sloveso: PÍSAŤ

ja	píšem	my	píšeme
ty	píšeš	vy	píšete
on, ona, ono	píše	oni, ony	píšu

negatívna forma:

ja	nepíšem	my	nepíšeme
ty	nepíšeš	vy	nepíšete
on, ona, ono	nepíše	oni, ony	nepíšu
Ja píšem list.		My píšeme list.	
Ty píšeš list.		Vy píšete list.	
On (ona, ono) píše list.		Oni (ony) píšu list.	

Doplň

Ja píšem	Ja píšem úlohu. (cvičenie, list, pohľadnicu, poznámky).
Ty píšeš	
On píše	
Ona píše	
My píšeme	
Vy píšete	
Oni píšu.....	
Ony píšu.....	

sloveso: ÍŠŤ

ja	idem	my	ideme
ty	ideš	vy	idete
on, ona, ono	ide	oni, ony	idú

negatívna forma:

ja	nejdem	my	nejdeme
ty	nejdeš	vy	nejdete
on, ona, ono	nejde	oni, ony	nejdú
Ja idem do školy.		My ideme do školy.	
Ty ideš do školy.		Vy idete do školy.	
On (ona, ono) ide do školy.		Oni (ony) idú do školy.	

Doplň

Ja idem Ja idem do divadla. (školy, obchodu, kina, riaditeľne)

Ty ideš do.....

On ide do.....

Ona ide do.....

Ono ide do.....

My ideme do.....

Vy idete do.....

Oni idú do.....

Ony idú do.....

Kartičkovú metódu využívame aj pri naučení čísel. Môžeme počítat rôzne veci v našom okolí, diktovať si telefónne čísla, zmerať a odvážiť rôzne predmety, poukázat na pesničky a riekanky, kde sa počíta.

NAUČME SA POČÍTAŤ OD 0 DO 10:

0– nula

1– jeden 6 – šesť

2– dva 7 – sedem

3– tri 8 – osem

4– štyri 9 – deväť

5– päť 10 – desať

Povedz párne číslovky: 2 – 4 – 6 – 8 – 10

Povedz nepárne číslovky: 1 – 3 – 5 – 7 – 9

Počítaj od 10 po 1.

Jeden zošit.

Dva zošity.

Tri zošity.

Štyri zošity.

Doplň od 1 do 4

..... stôl. Jeden stôl. Dva (tri, štyri) stoly.

..... stoly.

CVIČENIA

Čítajte a odpovedajte:

Ty si študent. Aj vy ste študenti?

My sme v škole. Aj vy ste v škole?

Ja čítam knihu. Aj oni čítajú knihu?

Vy čítate list. Aj ty čítaš list?

Som v škole. Aj oni sú v škole?

Ona hovorí dobre po nemecky. Aj ony hovoria dobre po nemecky?

Hovoríš po rusky. Aj vy hovoríte po rusky?

Fonetické cvičenie:

h – hrozno, hádať, hádanka, had, hodiť, hýbať sa, hravý, hraný, hluk, hučať, hladný

ch – chlap, chudobný, chlieb, buchta, búchať, chémia, chotár, chcieť, chatrč, chuť r

– prst, vrch, vrtieť, ryba, rýchly, ružový, ružová, ružové, ruža, radosť, radostný

í – víba, všok, vítať, hŕba, trpnúť, sprchnúť, vítačka, krdeľ, vítam, vítaš, vítame l –

hlboký, hlboko, jablko, vlk, lavica, lámať, lámem, lámeš, láme, lámeme, lámete í –

stĺp, vlča, jabĺčko, vlčatko, žltok, žltky, chĺpok, chĺpky, mĺkvy, mĺkva, mĺkve, tlčť, ž

– žena, žirafa, žuvačka, žuť, žujem, žuješ, žuje, žujeme, žujete, žujú, žiť, život

Výslovnosť mäkkých slabík spôsobuje cudzincom veľké problémy. Pri výslovnosti mäkkých slabík sa celá plocha jazyka silno opiera o podnebie a práve tento pohyb s jazykom je pre cudzincov náročný. Robia ho nedokonale a potom vyslovujú (alebo sa utiekajú) k výslovnosti hlások, ako napríklad č, ž, š. (Namiesto slova ťava vyslovia čava, počúvam ťa – počúvam ča a pod.)

Vyslovujte mätko slabiky: de, te, ne, le; di, ti, ni, li

dedina, teta, deti, stena, desať, deväť, sedem, rodina, rodinný, Anička, ticho, tichý, nikto, teliatko, neviem, nevieš, nevie, nevieme, neviete, nevedia, nedeľa, nedeľný,...

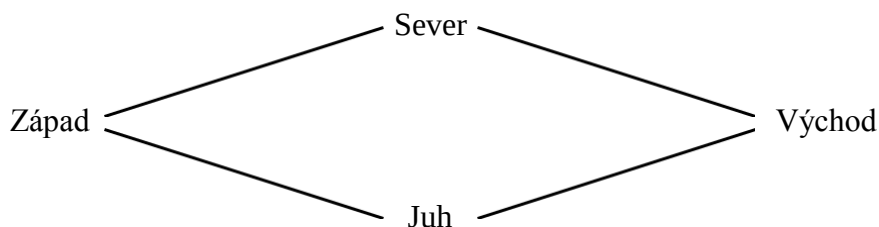
Slabiky v slovách cudzieho pôvodu vyslovujeme tvrdo:

technika, technický, univerzita, univerzitný, univerzálny, diktát, internacionálny,.

3. LEKCIA

Po nadobudnutí určitej slovnej zásoby môžeme prejsť na orientáciu v priestore. Pomáhajú nám klasické mapy a atlasy.

Svetové strany

severovýchod

severozápad

juhovýchod

juhozápad

Slovenská republika – susedia sú: Poľsko (sever), Ukrajina (východ), Maďarsko (juh), Rakúsko (juho-západ), Česko (západ)

Slovenská republika – 1. 1. 1993 (vznik)

Svetadiely

Svetadiely sú: Európa, Ázia, Amerika, Afrika, Antarktída, Austrália

Deň

ráno; skoro ráno

poludnie (12 hodín)

večer

dopoludnia,

popoludnie

polnoc (24 hodín)

predpoludním

podvečer

noc

Žiaci by mali byť schopní samostatne prečítať text a preložiť ho, samozrejme nejde nám o doslovný preklad, ale o porozumenie textu.

Text

Nech sa páči, vstúpte!

Tu je škola. Škola je veľká. Sú tu triedy. Sú tu žiaci. Žiaci sa učia čítať, písať, počítať, kresliť. Na prízemí je riaditeľňa. Tam pracuje pani riaditeľka. Vedľa je zborovňa a tam sú učitelia. Zborovňa je vľavo. Vpravo je knižnica. Sú tam knihy. Je prestávka. Žiaci sú na chodbe a v triede. Chodba je dlhá. V triede vpredu je čierna alebo zelená tabuľa. Pod tabuľou je krieda a špongia. Vľavo je mapa. Hore sú lam-py. Na stene sú obrazy.

Odpovedz na otázky

Kde je škola?

Kde sú žiaci?

Aká je škola?

Aká je trieda?

Ako sa volá škola?	Aká je tabuľa?
Kto je v škole?	Čo je pod tabuľou?
Čo robia žiaci?	Čo je hore?
Kde je riaditeľňa?	Čo je na stene?
Kde pracuje pani riaditeľka?	Kde je mapa?
Kde sú učitelia?	

Jednoduché riekanky a pesničky napomáhajú pri zapamätávaní si slovnej zásoby a zároveň nám spes-trujú hodiny. Takisto veľmi motivačne pôsobia rôzne minidivadielka, ktoré nacvičili sami žiaci, potom si majú možnosť porovnať ako znie jazyk priamo na hodine a zo záznamu.

Povedz

Desať, dvadsať, tridsať začal Gašpar kričať, že ho brucho bolí, zjedol kilo soli.

Naučme sa pieseň:

PRŠÍ, PRŠÍ

Prší, prší len sa leje,
nezatváraj milá dvere,
milá má, duša má,
nezatváraj pred nama.

Dialógy:

- a) Adam: Študuješ? Kde študuješ?
Kamil: Ja študujem na súkromnej strednej škole.
A: Študuješ dobre?
K: Študujem veľa. Študujem dobre. Mám jednotky.
A: Kamil, teda si šikovný.
K: Áno, rád študujem a učím sa a najmä slovenský jazyk.
- b) Eva: Mária, si študentka?
Mária: Nie som študentka. Pracujem v škole.
E: Čo robíš v škole?
M: Som sekretárka.

Nauč sa:

sekunda, minúta, hodina
kedy? dnes, včera, zajtra

Počasie

je pekne, je teplo, je veľmi teplo, je škaredo, prší, fúka vietor, sneží,...
je 15 °C, je mínus 5 °C,...

Rok má štyri ročné obdobia

jar – marec, apríl, máj

jeseň – september, október, november

leto – jún, júl, august

zima – december, január, február

Doplň

škola, trieda, abeceda, do, stro, niha, ošit, žia, lovo, p, s, angládeš, Bratislava, adres

Každé dieťa potrebuje zažiť pocit úspechu pri učení sa cudzieho jazyka, a preto je vhodné zaradiť po ukončení každého tematického celku zhrnutie, sebareflexiu, čo si dieťa z učiva zapamätalo (prostredníctvom projektov, naučením sa básničky a krátkym vystúpením, alebo minioslavou).

Ak sa dieťa snaží rozprávať po slovensky, neopravujeme ho v prúde reči, ale po skončení jeho výpovede mu povieme správne tvary. Písomné skúšanie zaraďujeme až po prebratí viacerých lekcí, aby žiak získal prax v písaní slovenských hlások a zapisovaní celých slov. Ak dieťa pochádza z inej kultúry a ne-používa latinku je dôležité písomný prejav dlhší čas nehodnotiť.

3/ Metodika prípravy na konkrétne vyučovacie hodiny

Vyučovacia hodina

Predmet: slovenský jazyk pre cudzincov

Rozsah: 3 – 4 vyučovacie hodiny

Cieľ: Naučiť študentov slovenskú abecedu, správnu výslovnosť, prvé pozdravy, čísla, správne písať pís-mená v slovách.

Formy: hromadná, skupinová, individuálna

Pomôcky: Obrázky na slová v abecede, písacie potreby, tabuľa, mapa Slovenska a Európy, obrázky smajlíkov na vyjadrenie slov výborne, dobre ...

Materiál je určený pre ZŠ a SŠ, ako aj dospelých, pre slovanské a neslovanské skupiny.

Kompetencie: Študent bude schopný:

- predstaviť sa,
- povedať, odkiaľ je,
- povedať svoju profesiu, vidieť rozdiel v ženských a mužských názvoch profesií,
- zdvorilo reagovať,
- pýtať sa na meno druhej osoby, povolanie a odkiaľ je – vykanie/tykanie.

Slovná zásoba: číslovky od 1 – 10, pozdravy, slová na precvičenie výslovnosti jednotlivých písmen

Metóda: priama metóda

Uplatňuje sa postup, ktorým sa význam odvodzuje priamo v cieľovom jazyku predvádzaním alebo po-mocou vizuálnych pomôcok. Na hodine učiteľ musí veľa hovoriť a študenti po ňom opakujú. Najprv sú to písmená abecedy a potom slová. Hovorenie pomáha aj zručnosti čítať. Pri otázke „Ako sa voláte?“ upozorniť, že odpovedáme menom a priezviskom. Pri nácviku výslovnosti treba zdôrazniť študentom prízvuk v slovenčine, ako aj rozdiel medzi prízvukom a dĺžňom.

Postup: V prvom rade je dôležité zoznámenie sa. Aj pre učiteľa je to stresujúce si zapamätať mená študentov. Po vstupe do triedy sa predstaví najprv učiteľ. Napíše svoje meno a priezvisko na tabuľu. Niekoľkokrát ho zopakuje a potom sa pýta študentov na mená. Po prvom kole, kde každý povie svo-je meno, odporúčame hru, kde sa študenti predstavujú ešte raz a hovoria aj mená študentov, ktorí sa už predstavili pred nimi.

Pri učení abecedy významne pomôžu obrázky, ktoré zároveň poslúžia na budovanie slovnej zásoby. Počas hodiny je dôležité, aby učiteľ názorne ukazoval a čítal. Študenti veľa opakujú a následne precvi-čujú v dialógoch. Študenti ocenia aj jazykové hry.

Jednou z nich je hra, pri ktorej jeden so študentov (prípadne učiteľ) hovorí potichu abecedu. Ostatní ho zastavia pri niektorom z písmen. Ich úlohou je napísať alebo povedať čo najviac slov začínajúcich

sa na dané písmeno. Hra sa môže hrať aj vo dvojici. Iná vhodná hra je *Obesenec*. Slová s vynechanými písmenami (uvedené pod jednotlivými obrázkami) učiteľ diktuje.

Časté otázky študentov (hlavne Slovania):

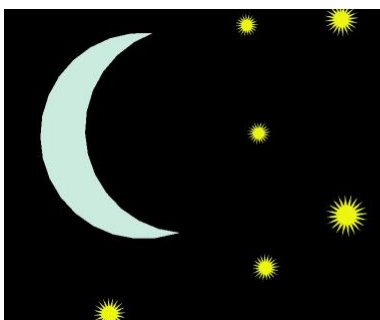
Keďže naše dlžne robia študentom problémy, typická otázka hlavne rusky hovoriacich študentov je, či dlžne menia význam slov. Odporúčame uviesť zopár príkladov na také slová. (sud, súd, tvár, tvar, rád, rad...)

Problémy: Hlavne rusky hovoriacim študentom robia najviac problémov dlžne a nemalý problém im spôsobuje výslovnosť.

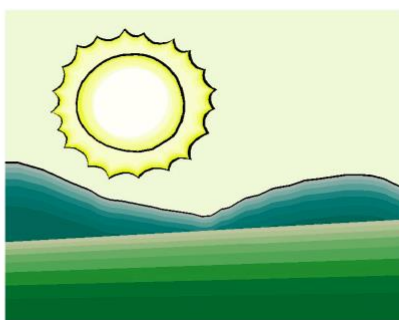
Realizácia aktivít

Zoznámte sa/pozdravy a prvé frázy

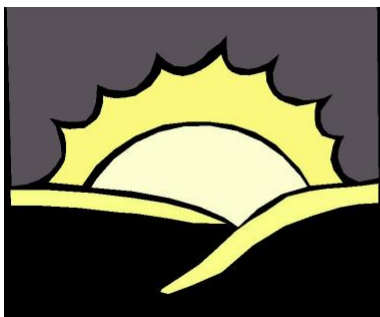
Dobrá noc

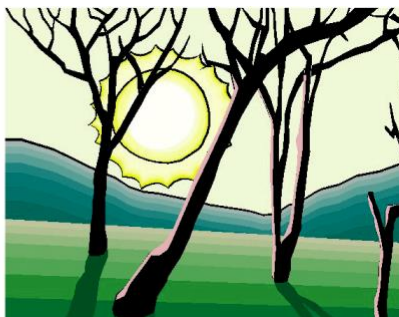
Dobrý deň

Dobrý večer

Dobré ráno

Dovidenia

Neformálne: Ahoj, Čau

Úloha: Tvorte krátke dialógy.

Vzor: formálny: A/ Dobrý deň pani učiteľka/pán učiteľ.

B/ Dobrý deň pani inžinierka/pán inžinier.

neformálny: A/ Ahoj Mária.

B/ Ahoj Peter.

Pozdravte priateľa/priateľku, učiteľa/učiteľku, riaditeľa/riaditeľku, profesora/profesorku, inžiniera/inžinierku, doktora/doktorku, asistenta/asistentku, suseda/susedku, pani Kováčovú/pána Kováča.

Niektoré profesie: obrázky (odporúčam zdroj internet) učiteľ/ka, študent/ka, kuchár/ka, inžinier/ka, manažér/ka, profesor/ka....

Čo robíte/robíš?

Som inžinier.

Úloha: Dialógy.

Doplňte do dialógu: Prepáčte, Nerozumiem, A vy, Nerozumiem, Dobrý deň

A/ Dobrý deň.

B/

A/ Som Michal Kováč.

B/ Som Adam Malík.

A/ Teší ma.

B/ Teší ma.

A/ Čo robíte, pán Kováč?

B/ Som inžinier.

A/ Som ekonóm.

B/

A/ Som ekonóm.

B/ Aha.

A/ Ste z Bratislavy?

B/

A/ Odkiaľ ste?

B/ Som z Martina, ale pracujem v Bratislave.

AKO SA MÁTE?/AKO SA MÁŠ?

VÝBORNE CELKOM DOBRE ZLE

Úloha: Dialógy.

ODKIAĽ STE/SI?

SOM Z/ZO SLOVENSKA.

/obrázok mapy Slovenska/

FORMÁLNE

A: Dobrý deň.

B: Dobrý deň. Ako sa voláte?

A: Volám sa Peter Makovec. A vy?

B: Som Wolfgang Schluss.

A: Teší ma.

B: Teší ma.

NEFORMÁLNE

A: Ahoj.

B: Ahoj. Ako sa voláš?

A: Volám sa/Som Peter. A ty?

B: Som Wolfgang.

A: Teší ma.

B: Teší ma.

B: Odkiaľ ste?

A: Som zo Slovenska. A vy?

B: Som z Nemecka.

A: Odkiaľ z Nemecka?

B: Som z Berlína. A ty?

A: Som z Bratislavy.

A: Odkiaľ si?

B: Som zo Slovenska. A ty?

A: Som z Nemecka.

B: Odkiaľ z Nemecka?

A: Som z Berlína. A ty?

B: Som z Bratislavy.

/obrázok mapa Európy/

1 Belgicko, 2 Dánsko, 3 Fínsko, 4 Francúzsko, 5 Grécko, 6 Holandsko, 7 Írsko, 8 Luxembursko, 9 Nemecko, 10 Portugalsko, 11 Španielsko, 12 Švédsko, 13 Taliansko, 14 Veľká Británia, 15 Island, 16 Lichtenštajnsko, 17 Nórsko, 18 Švajčiarsko, 19 Česko, 20 Maďarsko, 21 Poľsko, 22 Rakúsko, 23 Slovensko, 24 Albánsko, 25 Bosna a Hercegovina, 26 Bulharsko, 27 Chorvátsko, 28 Srbsko, 29 Macedónsko, 30 Rumunsko, 31 Slovinsko, 32 Malta, 33 Cyprus, 34 Čierna Hora, 35 Lotyšsko, 36 Litva, 37 Estónsko, 38 Ukrajina, 39 Rusko, 40 Moldavsko, 41 Bielorusko, 42 Vatikán, 43 San Marino, 44 Andora

Úloha: Dialógy.

ODKIAĽ SI/STE?

Som z/zo... Malty, Čiernej Hory, Ukrajiny, Litvy,...

Pokračujte...

Doplňte štát:

Hlavné mesto	Štát
Helsinki	
Paríž	
Atény	
Viedeň	
Budapešť	
Bratislava	
Berlín	
Rím	
Praha	
Varšava	

I. SLOVENSKÁ ABECEDA

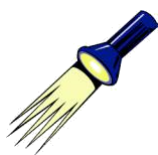
A,B,C,D,E,F,G,H,I,J,K,L,M,N,O,P,Q,R,S,T,U,V,X,Y,Z

Konsonanty: B, C, D, F, G, H, J, K, L, M, N, P, Q, R, S, T, V, X, Z (L a R môžu byť aj dlhé): Ľ a Ř

Vokály: A, E, I, O, U, Y

H...D

...ATERKA

...A...PA

A...TO

LIE...AD...O

...AT...A

O...O

...E...RE...ÁRKA

K...A...ÍR

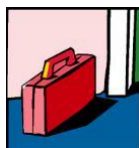
...USLE

...ITA...A

...ENIA...E

...U...OR

BU...ÍK

K...I...E...

...T...O...

Konsonanty – m ä k k é : Ď, Ť, Ň, Ľ, DŽ, Č, Ž, Š + DZ, C, J (~ mäččen)

c – č: cesnak, cibuľa, marec, bicykel, pracuje // gauč, čelo, prepáchte, prečo, oči

d – d': Darina, dom, dole, dátum, dobre, droga // d'akujem, d'aleko, d'alej

l – l': lampa, júl, lopta, Londýn // vľavo, nedeľa, kúpeľňa, tabuľa, ľad, Ľuboš

n – ň: nos, noha, november, nôž, nula, jeden // kuchyňa, spálňa, skriňa, rezeň

s – š: som, ste, si, sedem, Slovensko, prosím, syn // Košice, váš, štyri, šesť, šach, šalát

t – t': tu, tam, Tatry, Trnava, Tomáš, trieda // ťažký, šťava, šesť, bývať, laket', telefonovať

z – ž: zle, záchod, zelený, záhrada, konzultant // Žilina, manžel, garáž, inžinier, žaba

...ABA

PAPAGA...

RU...A

MY...

PO...ÍTAČ

TLA....IARE....

NO....NI...E

F...AŠA

....A....

SO....NI....KA

K....Ú....

Kô....

Vokály krátke : A, E, I, O, U, Y + Ä (čítaj „e“)

Vokály dlhé : Á, É, Í, Ó, Ú, Ý (' dĺžeň)

a – á: Anna, áno, Alena, pekná

e – é: Eva, dobré, jeden, malé

i – í: Ilava, prosím, tri, gombík

o – ó: okno, október, oko, balkón

u – ú: ruka, dobrú, uhorka, kúpeľňa

y – ý: syn, dobrý, myš, výborne

Z....CHOD

Z...PALKY

KLOB....K

KR...M

K....VA

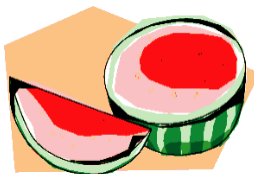

R....DIO

R....CHLOVARNÁ

KANVICA

MEL...N

MOT...Ľ

Diftongy: IA, IE, IU, Ô (čítaj „uo“)

ia: dovidenia, rodičia, riaditeľ, priateľ, žiaľ

ie: dieťa, tiež, chlieb, námestie, poschodie, ovocie

iu: staršiu, krajšiu, lepšiu, menšiu

ô: stôl, môj, kôš, nôž, kôň, vôbec

PAP....R

L....TADLO

ST...L

TAN....R

K....Ň

INJEKC.....

SV....ČKA

II. Čísllovky:

1 – jeden	6 – šesť
2 – dva	7 – sedem
3 – tri	8 – osem
4 – štyri	9 – deväť
5 – päť	10 – desať

Cvičenia

JE TO DOBRE? Napíšte vety správne.

AKO – JÁN – VOLÁM SA

ODKIAĽ – Z – SI?

AKO – DOBRE – MÁTE – SA?

Z – SOM – ODKIAĽ – AUSTRÁLIE

MILAN – NOVÁK – SA VOLÁŠ – AKO

Ján Novák

Peter Kolár

Igor Veciar

Ivana Nováková

Martina Kováčová

Janko Mihálik

Zuzka Vojtechová

DOPLŇTE

1. Dobré ráno, pán Kolár.
2. Ahoj, Zuzka.
3. Dobrý večer,
4. Dobré ráno,
5. Ahoj,
6. Dobrú noc,
7. Dovidenia,

PÝTAJTE SA: ČO, AKO, ODKIAL'?

1. Ako sa voláte? – Volám sa Ondrej Holub.
2.ste? – Som z Kanady.
3. robíš? – Som študentka.
4. sa voláš? – Som Erika.
5. sa máte? – Žiaľ, zle.
6. si? – Som z Bratislavy.
7. robíte? – Som biológ.

PÝTAJTE SA

a) To je pán Milan Novák.

Ako sa voláte? Volám sa Milan Novák.
..... ? – Ďakujem, mám sa dobre.
..... ? – Som z Čiech.
..... ? – Som inžinier.

b) To je Roman.

..... ? – Som Roman.
..... ? – Som študent.
..... ? – Som zo Slovenska.
..... ? – Áno, som Slovák.
..... ? – Ďakujem, dobre.

ODPOVEDZTE

A. Ako sa máte? B. Ďakujem.
A. Ako sa máte? B.
A. Ako sa máte? B.

DOPLŇTE

1. A: Dobrý deň!
B:
A: Ako sa voláte?
B:
A:?
2. A: Ahoj!
B:
A: Odkiaľ si?
B:
A: ?

B: Ďakujem, dobre.

A: Čo ste?

B:

A:

B: Som z Bratislavy.

A: Dovidenia, pán Kolár.

B:

B: Som ekolog.

A: ?

B: Volám sa "Xwrs".

A:

B: Volám sa John.

A: ?

B: Celkom dobre.

A:

B: Ahoj.

KDE JE CHYBA?

1, 3, 5, 8, 10	jeden, dva, päť, osem, desať
9, 4, 7, 2, 1	deväť, štyri, jeden, dva, jeden
2, 6, 3, 10, 2	dva, šesť, tri, deväť, dva
5, 7, 4, 8, 2	šesť, sedem, štyri, osem, dvadsať
10, 6, 1, 9, 7	desať, šesť, jeden, dva, sedem
8, 10, 11, 6, 9	osem, deväť, jedenásť, šesť, deväť

DOPLŇTE

jeden, dva, tri, štyri	dva, štyri, šesť,
sedem, šesť, päť,	tri, štyri, päť, šesť
šesť, päť, štyri,	tri, päť, sedem,

HOVORTE

advokát – inžinier

doktor – študent

fyzik – biológ

advokátka – inžinierka

doktorka - študentka

A: Dobrý deň!

B: Dobrý deň!

A: Čo ste?/Čo robíte?

B: Som advokát. A vy?

A: Som inžinier.

PÝTAJTE SA:

Ako sa voláte?

Ako sa voláš?

Odkiaľ ste?

Odkiaľ si?

Čo ste?/čo robíte?

Čo si?/čo robíš?

PÍŠTE DIKTÁT

a – á: Anna, áno, Alena, pekná

d – ď: dom, dole, dátum, dobre, ďakujem, ďaleko, ďalej

e – é: Eva, dobré, jeden, malé

l – ľ: lampa, júl, lopta, vľavo, nedeľa, kúpeľňa, tabuľa, ľad, Ľuboš

i – í: Ilava, prosím, tri, gombík

o – ó: okno, október, oko, balkón

u – ú: ruka, dobrú, uhorka, kúpeľňa

y – ý: syn, dobrý, myš, výborne

c – č: cesnak, cibuľa, marec, bicykel, pracuje, gauč, čelo, prepáčte, prečo, oči

Jazykové hry

Číslovky

Cieľ: precvičovanie čísloviek

Potrebuje: žiadne pomôcky

Postup: Počítame od 1 vyššie (približne do 50 – 60), a to tak, že každý študent povie 1 číslo. Miesto čísla 5 a každého čísla, kde je 5 (15, 25, 35...) a násobkov čísla 5 (10, 15, 25,...) hovoríme napr. slovo „strom“. Miesto čísla 7 a každého čísla, kde je 7 (17, 27,...) a násobkov čísla 7 (14, 21, 35, ...) hovoríme napr. „dom“ (môžeme hovoriť akékoľvek iné slová). Počítame takto: 1, 2, 3, 4, strom, 6, dom, 8, 9, strom, 11, 12, 13, dom, strom, ...16, dom, 18, 19, strom, ...

Úroveň: začiatčníci

Abeceda

Cieľ: precvičovanie slovnej zásoby, písania, čítania/hovorenia hlások

Potrebuje: papier a pero /tabuľu a kriedu

Postup: Učiteľ povie 1 slovo. Nasledujúci študent má utvoriť slovo na posledné písmeno atď. Napríklad:

Učiteľ: dom – 1. Študent: matka – 2. Študent: Antol – 3. Študent: – lampa – 4. Študent – áno, atď. Študenti môžu používať slová s krátkymi alebo dlhými vokálmi, mäkkými alebo tvrdými konso-nantmi. Ak je „i, y“, resp. iné málo frekventované hlásky, potom používame predchádzajúcu hlásku.

Učiteľ ukončí hru, kedy chce. Zo začiatku a pre pomalšie skupiny je vhodné, ak učiteľ píše všetky slo-vá, ktoré študenti hovoria na tabuľu.

Úroveň: začiatčníci

Hovoríme slová

Cieľ: opakovanie lexiky

Potrebuje: žiadne pomôcky

Postup: Pri tejto hre treba stanoviť najprv tému.

Študenti stoja v rade (3 – 5), určíme tému, napr. jedlo. Posledný študent povie napr. slovo chlieb a po-staví sa dopredu. Kto nevie povedať ďalšie slovo, alebo opakuje, vypadáva.

Variant: posledný študent dá otázku a prvý odpovedá.

Úroveň: pomalšie skupiny

Vysvetli slovo

Ciel': opisovanie slov

Potrebuje: kartičky, na ktorých sú napísané slová; prvé slovo majú študenti vysvetliť bez toho, aby použili slová, ktoré sú napísané pod ním. Napríklad: Študenti majú vysvetliť slovo otec a nesmú použiť napr.: mama, dcéra, syn. Učiteľ použije len kartičky s tou lexikou, ktorú už študenti poznajú a pri opakovaní hry priradzuje ďalšie. Poznámka: kartičky sú pod názvom *Vysvetľovanie lexiky* osobitne.

Postup: Študenti sa rozdelia na dve skupiny a člen jednej z nich vysvetľuje dané slovo. V prípade, že jeho skupina uhádne ako prvá, získava 4 body, ak to uhádne skôr súper, získava 5 bodov. Vysvetľovanie je obmedzené 2 minútami, postupne sa čas môže skracovať.

Úroveň: pokročilí

Predstavenie kolegu

Ciel': opis osoby

Potrebuje: žiadne pomôcky

Postup: Študenti majú predstaviť svojho kolegu. Majú o ňom povedať 3 – 5 akýchkoľvek informácií (podľa úrovne skupiny a tiež podľa toho, čo sú schopní po slovensky povedať).

Úroveň: uprostred kurzu aj pre pomalšie skupiny

Rozvíjanie viet

Ciel': učiť študentov rozvíjať vety, tvoriť dlhšie vetné celky v gram. správnej forme.

Potrebuje: tabuľu a kriedu (alebo papier a fixku)

Postup: Učiteľ povie základ vety – podmet a prísudok (Napríklad: Zuzka píše.) Študenti rozvíjajú vetu.

1. študent: Naša Zuzka píše. 2. študent: Naša Zuzka píše knihu.

Môžeme tvoriť aj súvetia. Pokračujeme, kým sú študenti schopní pamätať si vetu a vedia ju rozšíriť.

Ak hráme hru prvýkrát, je vhodné písať vetu na tabuľu.

Úroveň: pokročilí

Záver

Predložený materiál je výsledkom práce niekoľkých metodikov, pedagógov, učiteľov, lektorov slovenského jazyka, ktorí sa vo svojej pedagogickej praxi s výučbou detí cudzincov stretli. V súčasnej spoločenskej a politickej situácii, v čase migrácie a globalizácie je viac ako pravdepodobné, že sa v našich školách budeme čoraz častejšie stretávať s deťmi cudzincov. Bude potrebné tento staro-nový jav v našich školách nielen zaznamenať, ale ho aj podchytiť a vytvoriť pre deti cudzincov našom školskom prostredí adekvátne podmienky na vzdelávanie tak, ako to robia iné európske krajiny.

Naša publikácia je prvým krokom k tomu, aby sme ukázali smerovanie a možnosti vzdelávania detí cudzincov v našom štáte. Dúfame, že publikácia bude prínosom pre mnohých pedagógov, ktorí sa s týmto javom v našich školách, triedach stretli alebo sa stretnú. Veríme, že ako zdroj inšpirácie bude vhodným materiálom na to, aby si deti cudzincov osvojili slovenský jazyk ako jazyk, ktorým sa budú nielen dorozumievať, ale aj vzdelávať.

Zoznam bibliografických odkazov

- BUZNOVÁ, V., 1993. Vyučovanie slovenčiny ako cudzieho jazyka. In: *Učíme slovenčinu/Zborník*. Ústav jazykovej a odbornej prípravy zahraničných študentov Univerzity Komenského v Bratislave.
- DRATVA, T. a V. BUZNOVÁ, 1992. *Slovenčina pre cudzincov*. Bratislava: SPN.
- DRATVA, T. a V. BUZNOVÁ, 2007. *Slovenčina pre cudzincov*. Bratislava: SPN, 4. vydanie. ISBN 978-80-10-01165-0.
- Autorský kolektív, 1987. *Krátky slovník slovenského jazyka*. Bratislava: Veda.
- MISTRÍK, J., 1969. *Moderná slovenčina*. Bratislava: SAV.
- MISTRÍK, J., 1989. *Moderná slovenčina*. Bratislava: SPN.
- PROKOP, J., 1978. *Lexikálne a gramatické minimum slovenského jazyka*. Bratislava: SPN.
- RESUTÍKOVÁ, K., P. GAŠPARÍKOVÁ, P. a Z. DUGOVIČOVÁ, 2005. *Slovenský jazyk – komunikatív-na slovenčina pre cudzincov – začiatovníkov*. (Pre interné potreby Súkromnej strednej odbornej školy HOST, Bratislava.)
- Turek, I., 2014. *Didaktika*. Bratislava: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-8168-004-5.
- ZEBEGNEYOVÁ, A., A. PUZDEROVÁ a B. BAKOVÁ, 2010. *Slovenčina ako cudzí jazyk/učebnica A*. 2. vydanie. Ústav jazykovej a odbornej prípravy zahraničných študentov ČĎV, Univerzita Komenského v Bratislave. ISBN 978-80-223-2945-3.
- ZORMANOVÁ, L., 2012. *Výukové metody v pedagogice*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4100-0.
- Zoner software, s. r. o. České kliparty, 1999.

Internetové odkazy

<http://www.cdvuk.sk/blade/?s=1329&> [cit. 15.03.2015]

<http://www.statpedu.sk/sk/Statny-vzdelavaci-program.alej>

<http://www2.statpedu.sk/buxus/docs/predmety/serrprejaz.pdf>

Názov:	Slovenčina pre deti cudzincov v edukačnom procese
Autori:	Mgr. Anna Boturová PaedDr. Zuzana Dugovičová Mgr. Zlatica Ilievová
Recenzenti:	PaedDr. Zuzana Duchoňová Mgr. Eva Stružová
Vydavateľ:	Metodicko-pedagogické centrum v Bratislave
Odborná redaktorka:	Mgr. Sylvia Laczová
Grafická úprava:	Ing. Monika Chovancová
Vydanie:	1.
Rok vydania:	2015
Počet strán:	56
ISBN	978-80-565-1406-1